

PIKALUOTOT MUUTOSTEN TUULISSA

Lainmuutosten vaikutukset

Satu Haverinen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2012
Liiketalouden ko
Oikeudellinen asiantuntijuus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeudellinen asiantuntijuus

HAVERINEN, SATU:
Pikaluotot muutosten tuulissa
Lainmuutosten vaikutukset

Opinnäytetyö 49 sivua
Marraskuu 2012

Pikaluotot ovat nopeasti saatavia, pieniä, ilman vakuuksia myönnettäviä alle kuuden kuukauden pituisia kuluttajaluottoja. Niitä myönnetään yksityishenkilöille tekstiviestillä, internetissä tai muun etävälineen kautta tehtävän lainahakemuksen perusteella ilman, että velallinen ja velkoja henkilökohtaisesti tapaavat toisiaan. Pikaluottoja säännellään pääasiassa kuluttajansuojalain säännöksissä.

Opinnäytetyössä käsiteltiin pikaluottoja koskevaa lainsäädäntöä ja lainmuutosten vaikutuksia. Työssä otettiin esille vuonna 2010 voimaan tulleet pikaluottoja koskevat lainmuutokset ja tarkoituksena oli tutkia näiden muutosten vaikutuksia. Lisäksi tarkoituksena oli perehtyä uuteen hallituksen esitykseen pikaluottolainsäädännön muuttamisesta. Aiemmat lainmuutokset taustatietoina ja hallituksen esityksen ja eri tahojen antamien lausuntojen pohjalta työn tavoitteena oli selvittää, mitä mahdollisia vaikutuksia näillä muutoksilla tulisi toteutuessaan olemaan. Lainsäädäntömuutosten tavoitteena on vähentää pikaluotoista aiheutuvia velkaongelmia ja tavoitteena tässä työssä oli selvittää lainmuutosten mahdollisia vaikutuksia tutkimalla, saataisiinko näillä muutoksilla saavutettua tavoitetta. Tavoitteena oli myös pohtia, mitä mahdollisesti tulisi lisäksi vielä ottaa huomioon. Opinnäytetyössä pääpaino oli lainsäädännössä ja sen muutosten tarkastelussa, lisäksi käytettiin tilastotietoja ja Tiina Puhakan (2011) opinnäytetyössä tehtyjä haastatteluja.

Voimaan tulleita pikaluottoja koskevia lainmuutoksia tarkastelemalla havaittiin, että muutokset eivät ole tuottaneet toivottua tulosta, eikä merkkejä pikaluotoista aiheutuvien velkaongelmien vähenemisestä ole havaittu tarpeeksi. Kuluttajien asemaa on saatu parannettua ja pikaluottoyritysten toimintaa on osittain säädelty parempaan suuntaan, mutta pikaluottoihin liittyvät ongelmat ovat vain jatkuneet. Kun tarkasteltiin tällä hetkellä eduskunnan käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä pikaluottolainsäädännön muuttamisesta, pohdittiin, mitä vaikutuksia näillä lainmuutoksilla tavoitellaan ja tutkittiin, mitä vaikutuksia muutoksilla voisi todellisuudessa olla.

Todettiin, että nyt ehdotetut lainmuutokset voisivat toteutuessaan tuoda suuria muutoksia pikaluottotoimintaan. Esitetyt lainmuutokset ovat selvästi radikaalimpia aiempiin lainmuutoksiin verrattuna. Todettiin, että on kuitenkin joitain asioita, jotka on hyvä huomioida lainmuutoksia miettiessä. Vielä toki jää nähtäväksi, millaisia vaikutuksia mahdollisilla uusilla lainsäädännöksillä tulee olemaan.

ABSTRACT

Tampereen Ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Option of Legal Expertise

HAVERINEN, SATU:
Instant Credits under Revision
The Impacts of Revision

Bachelor's thesis 49 pages
November 2012

Instant credit is defined as a small immediately obtainable consumer loan requiring no pledge. The payback period is less than six months. A private person sends the loan petition with an SMS, on the Internet or through another mobile medium, and the creditor and the debtor never meet in person. Instant credits are regulated by consumer protection legislation.

This thesis deals with legislation regarding instant loans and the impacts of the legislation revision. In 2010 the legislation was revised and the purpose of this thesis was to examine the effects of these changes. In addition, the new government proposal for revising the legislation of instant credits was studied. On the basis of this proposal and the statements given by various authorities this thesis aims at finding out the possible effects that the revision might have. The objective of the revision is to decrease the problems caused by bad debts, and this thesis studies the impacts of the revision in order to find out if the revision helps reaching the goals the government has set. In this thesis the main point was in the legislation and examining the impacts of the revisions. In addition, statistics and the interviews conducted for Tiina Puhakka's thesis (2011) were used.

When studying the legislation revisions already in effect it was observable that the revisions of the legislation have not been successful. There are not enough signs of debt problems decreasing. The consumers' status has improved and the operations of instant credit companies have been regulated, but the problems still exist. When discussing the new government proposal for the revision of instant credit laws the main emphasis was on the objectives aimed at. The thesis also tries to figure out the real effects the revisions might have.

The findings of the study show that if the revisions are put into effect, they will bring about major changes in instant credit business. The revisions are more radical than the previous ones. It was stated that there are still some issues that need to be considered when revising legislation. The impacts of the legislation revisions are still unclear.

Key words: instant credit, legislation, law revision

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
1.1	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	6
1.2	Työn tarkoitus, tavoite ja tausta.....	7
1.3	Aineiston hankinta, menetelmät ja rajaus.....	8
1.4	Työn rakenne.....	9
2	PIKALUOTOT SUOMESSA.....	10
2.1	Yleistä pikaluotoista.....	10
2.2	Pikaluottojen historia Suomessa.....	13
2.3	Suomen lakien eroavaisuus Ruotsin lainsäädännöstä.....	15
2.4	Pikaluotot nykypäivänä.....	17
3	VOIMAAN TULLEET LAINMUUTOKSET JA NIIDEN VAIKUTUKSET.....	21
3.1	Tehdyt pikaluottoja koskevat lainmuutokset.....	21
3.2	Lainmuutosten vaikutukset.....	23
3.2.1	Pikaluottojen ja pikaluottoyritysten määrä.....	24
3.2.2	Velkomustuomiot ja maksuhäiriömerkinnät.....	26
3.2.3	Pikaluottoyritysten toiminta.....	29
3.2.4	Johtopäätökset.....	30
4	HALLITUKSEN LAKIESITYS – ARVIO TULEVASTA.....	33
4.1	Hallituksen esitys.....	33
4.1.1	Muutokset kuluttajansuojalakiin.....	33
4.1.2	Muutokset muihin lakeihin.....	36
4.2	Muutosten mahdolliset vaikutukset.....	38
5	POHDINTA.....	42
	LÄHTEET.....	46

LYHENTEET

KSL	Kuluttajansuojalaki
LLL	Laki luottolaitostoinnasta
LuottotietoL	Luottotietolaki
KorkoL	Korkolaki
Mt.	Mainittu teos
Mts.	Mainittu teos, sivulla
RL	Rikoslaki

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön lähtökohdat

Vuonna 2005 markkinoille ilmaantuvat ensimmäiset pikaluottotoimintaa harjoittavat yritykset. Nämä yritykset alkavat tarjota uudenlaista palvelua, jossa on mahdollista saada Internetin tai tekstiviestin välityksellä nopeasti ja lyhyellä laina-ajalla pieniä, vakuuttomia pikaluottoja. Pikaluottoja aletaan markkinoida voimakkaasti, ja mainoksilla luodaan ihmisille kuva nopeasta ja helposta rahansaantimuodosta, jolla pystyy kattamaan yllättäviä menoja ja jotka toimivat palkkatulon jatkeena. Samaan aikaan pikaluottomarkkinoilla löydetään lainsäädännössä olevia aukkoja ja uusien pikaluottoyritysten määrä alkaa vain kasvaa, ja samaa tahtia, kun yritysten määrä kasvaa, kasvaa myös lainanhakijoiden ja myönnettyjen pikaluottojen määrä. Pikaluotot ovat vallanneet Suomen markkinat.

Näin pikaluotot saapuivat Suomeen noin seitsemän vuotta sitten ja edelleen nyt vuonna 2012 pikaluottoyritykset jatkavat menestyksekkäästi toimintaansa. Pikaluottoyritykset ovat saaneet rauhassa rakentaa vankkaa pohjaa toiminnalleen, kun varsinaista pikaluottotoimintaa koskevaa lainsäädäntöä ei vielä ole ollut moneen vuoteen pikaluottotoiminnan alkamisen jälkeen. Toki kuluttajansuojalain (KSL, 38/1978) kuluttajaluottoja sääntelevä 7 luku on asettanut tietyt velvoitteet ja säännöt pikaluottoyrityksille alusta alkaen, mutta pikaluottojen erityispiirteiden vuoksi osaa säännöksistä ei ole sovellettu lainkaan pikaluottoihin¹.

Pikaluottotoiminta ja siihen liittyvät erityispiirteet ja niistä mahdollisesti aiheutuvat ongelmat havaittiin pikaluottojen ilmaantumisen jälkeen pian viranomaisten keskuudessa ja alettiin keskustella lainsäädäntömuutosten tarpeellisuudesta. Vuonna 2009 hallitus antoi eduskunnalle käsiteltäväksi ensimmäiset ehdotukset pikaluottojen toimintaa koskevan lainsäädännön muuttamisesta, ja vuonna 2010 saatettiin voimaan pikaluottotoimintaa koskevia lainmuutoksia kahteen otteeseen.

¹ Jakobsson 2008, 153 – 156.

Pikaluotot aiheuttavat paljon keskustelua ja mielipiteet niistä jakautuvat voimakkaasti puolesta ja vastaan. Suomalaisten velkaongelmat ovat kasvaneet, ja osittain niistä on asetettu syy pikaluottoyritysten harteille. Velkaongelmia on pyritty vähentämään tehdyillä lainsäädäntömuutoksilla, ja edelleen pikaluotoista aiheutuvia ongelmia pyritään karsimaan uusilla lainmuutoksilla. Marraskuussa 2011 pikavippikeskustelu sai uuden käänteen, kun kansanedustajat Sampsa Kataja ja Lenita Toivakka tekivät lakialoitteet pikavippien kieltämisestä tai vaihtoehtoisesti niiden voimakkaasta rajoittamisesta². Kumpikin sai kannatusta yli puolelta kansanedustajista. Pian aloitteiden tekemisen jälkeen oikeusministeriö ilmoitti selvittävänsä pikavippitoiminnan rajoittamista, ja pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön muuttamista valmistelevaan asetettiin työryhmä 2.12.2011.³ Tämän vuoden syksynä hallitus antoi esityksen pikaluottojen toimintaa koskevan lainsäädännön muuttamisesta eduskunnan käsiteltäväksi⁴.

1.2 Työn tarkoitus, tavoite ja tausta

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli ottaa esille vuonna 2010 voimaan tulleita pikaluottojen toimintaa koskevia lainmuutoksia ja tutkia niiden vaikutuksia tilastoja ja pikaluottoyritysten toimintaa tarkastelemalla. Tarkoituksena oli tutkia, millaisia vaikutuksia voidaan havaita näillä lainmuutoksilla olleen ja tarkastella, onko lainsäädäntömuutoksilla saavutettu tavoitetta - velkaongelmien vähenemistä. Nyt kun hallituksen esitys uudesta pikaluottolainsäädännöstä on tänä syksynä eduskunnan käsiteltävänä, oli tarkoitukseni myös tuoda esille hallituksen ehdottamia lainsäädäntömuutoksia. Nämä toimivat pohjana varsinaiselle tutkimukselleni.

Työni tavoitteena oli tutkia, miten nämä ehdotetut muutokset saattaisivat toteutuessaan vaikuttaa pikaluottoyritysten toimintaan ja kuluttajien käyttäytymiseen. Mahdollisia vaikutuksia tarkastelin hallituksen esityksen pohjalta sekä oikeusministeriön työryhmän mietinnöstä annettujen eri tahojen lausuntojen perusteella. Tavoitteena oli tutkia, tultaisiinko näillä lainsäädännön muutoksilla pääsemään lähemmäksi hallituksen esittämää todellista tavoitetta eli suomalaisten velkaongelmien vähenemistä. Näiden vaikutusten tutkimisen pohjalta oli myös tavoitteena esittää, mitä asioita hallituksen esityksessä

² Lakialoitteet LA 51/2012 vp ja LA 59/2011 vp.

³ Rantala 2012, 2 – 3.

⁴ HE 78/2012 vp.

mahdollisesti on jäänyt huomioimatta ja tuoda ehdotuksia, mitä pikaluottoja koskevassa lainsäädännön muuttamisessa voisi ehkä vielä huomioida, jotta päästäisiin lähemmäksi meille kaikille tärkeää tavoitetta.

Pikaluotot koskettavat jollain tavalla lähes jokaista suomalaista. Suurin osa suomalaisista tuntee jonkun, joka on ottanut pikaluoton tai –luottoja. Aihe on myös hyvin ajankohtainen, ja se puhuttaa paljon nyt, kun uusi lainmuutoshanke on eduskunnassa käsiteltävänä. Aiheen voidaan sanoa olevan myös yhteiskunnallisesti merkittävä. Pikaluotot ovat aiheuttaneet monille suomalaisille velkaongelmia, ja tietysti velkaongelmat ja niistä aiheutuvat negatiiviset seuraamukset, kuten syrjäytyminen, usein lopulta tulevat yhteiskunnan maksettavaksi. Näistä syistä päätin ottaa tämän opinnäytetyöni aiheeksi.

1.3 Aineiston hankinta, menetelmät ja rajaus

Keskeisinä aineistoina työssäni toimivat säädökset, säädösvalmisteluasiakirjat, eri tahojen julkaisemat lausunnot, aiemmat aiheeseen liittyvät tutkimukset ja kirjallisuus sekä tilastotiedot. Opinnäytetyössä pääpaino oli lainsäädännössä ja sen muutosten tarkastelussa, lisäksi käytettiin tilastotietoja ja Tiina Puhakan (2011) opinnäytetyössä tehtyjä haastatteluja.

Pikaluottoihin liittyy paljon erilaisia asioita, ja pikaluottoja olisi mahdollista tutkia monesta eri näkökulmasta. Pikaluottoihin yhdistetään esimerkiksi erilaisia maksu- ja velkaongelmia, joista riittäisi tutkittavaa. Niiden syvällisemmän tarkastelun rajasin kuitenkin työstäni pois. Pääpaino tutkimuksessani oli erityisesti juuri pikaluotoissa, vaikka käsiteltävät lainmuutokset koskevat osittain muitakin kuluttajaluottoja. Perintälainsäädäntö liittyy myös pikaluottoihin liittyviin maksuongelmiin, ja perintälainsäädännön muuttamisesta hallitus on myös antanut esityksen eduskunnan käsiteltäväksi⁵. Perintälainsäädäntö on kuitenkin niin laaja oma kokonaisuutensa, että päätin rajata sen työni ulkopuolelle.

⁵ HE 57/2012 vp.

1.4 Työn rakenne

Johdannon jälkeisessä luvussa kerrotaan yleisesti pikaluotoista: mitä ne ovat, niiden historiasta, niitä koskevasta lainsäädännöstä ja nykypäivän tilanteesta. Samalla tutustutaan hieman naapurimaan Ruotsin tilanteeseen ja otetaan esille Ruotsissa pikaluottoja koskevaa lainsäädäntöä ja verrataan sitä Suomen lainsäädäntöön. Kolmannessa luvussa perehdytään vuonna 2010 toteutettuihin lainsäädäntömuutoksiin. Tarkastellaan, kuinka pikaluottolainsäädäntöä on silloin muutettu ja tutkitaan, mitä vaikutuksia näillä muutoksilla on havaittu olleen.

Neljännessä luvussa taas tullaan tähän päivään ja tutkitaan tämän päivän pikaluottoja koskevaa lainmuutoshanketta ja hallituksen esitystä, joka on tällä hetkellä eduskunnan käsiteltävänä. Tutkitaan, mitä vaikutuksia näillä uusilla lainmuutoksilla saattaisi olla ja näiden vastausten pohjalta pohditaan, ovatko suunnitellut muutokset riittäviä esitetyn tavoitteen saavuttamiseksi. Lopuksi pohdintaosuudessa kootaan kaikki tutkimuksen tulokset yhteen ja pohditaan niistä johtopäätöksiä, mitä voidaan todeta tutkimuksen tuloksista.

2 PIKALUOTOT SUOMESSA

2.1 Yleistä pikaluotoista

Pikaluotot ovat ilman vakuuksia myönnettäviä alle kuuden kuukauden pituisia kuluttajaluottoja, joita myönnetään yksityishenkilöille tekstiviestillä, internetissä tai muun etävälineen avulla tehtävän lainahakemuksen perusteella. Velallinen ja velkojan edustaja eivät henkilökohtaisesti tapaa toisiaan tässä lainanhakuprosessissa. Pikaluottoina ei pidetä kuluttajalle tarjottavia tavarain tai palvelun tilaamiseen liittyviä kertaluottoja.⁶ Kuluttajaluoton yleinen määritelmä löytyy KSL:n 7 luvusta. KSL:n 7 luvun 1 §:n mukaan kuluttajaluotolla tarkoitetaan ”luottoa, jonka elinkeinonharjoittaja sopimuksen mukaan myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle lainana, maksunlykkäyksenä tai muuna vastaavana taloudellisena järjestelyinä”. Tämä lain määritelmä vastaa myös pikaluoton määritelmää. Pikaluottojärjestelmä on ensisijaisesti kuluttajille tarkoitettu pieni, nopea ja helppo luottomuoto, jossa elinkeinonharjoittaja myöntää kuluttajalle rahalainan⁷. Tarjottavien pikaluottojen suuruus vaihtelee muutamasta kymmenestä eurosta satoihin euroihin ja laina-ajat vaihtelevat viikosta muutamiin kuukausiin⁸.

Pikaluotoille tyypillisinä ominaispiirteinä voidaan pitää niiden nopean saatavuuden, vakuudettomuuden ja pienen lainasumman lisäksi myös suuria todellisia vuosikorkoja. Keskimääräisen pikaluoton todellinen vuosikorko on nykyisin noin 920 prosenttia⁹. Perinteisestä tavasta poiketen luoton hinta ilmoitetaan koron sijasta yleensä käsittely- ja toimituskustannuksina, ja lisäksi useat pikaluottoyrietykset perivät kuluttajilta tekstiviestikuluja lainan hakemisesta ja lopullisen lainapäätöksen tekemisestä. Tällaiset ylimääräiset kulut usein vaikeuttavat todellisten luottokustannusten laskemista.¹⁰

Pikaluottoyrietysten liiketoiminnassa ei käytetä yleisöltä hankittuja varoja, joten luottolaitoksista annetun lain (LLL, 121/2007) mukaan kyse ei ole luottolaitoksen toimilupaa edellyttävästä toiminnasta¹¹. Liiketoimintaa rahoitetaan omalla pääomalla, lainarahalla

⁶ LA 58/2011 vp.

⁷ Jakobsson 2008, 148.

⁸ LA 58/2011 vp.

⁹ HE 78/2012 vp, 13.

¹⁰ Mts. 10.

¹¹ Luottolaitostoiminnalla tarkoitetaan LLL:n 1 luvun 4 §:n mukaan liiketoimintaa, jossa yleisöltä vastaanotetaan takaisinmaksettavia varoja sekä tarjotaan omaan lukuun luottoja tai muuta rahoitusta.

ja yksityisillä sijoituksilla. Finanssivalvonta ei siis valvo pikaluottoyritysten toimintaa.¹² 1.12.2010 voimaan tullut laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä (747/2010) kuitenkin velvoittaa nykypäivänä kuluttajaluottoja tarjoavia elinkeinonharjoittajia ilmoittamaan elinkeinotoiminnastaan aluehallintovirastolle luotonantajarekisteriin merkitsemistä varten. Aluehallintovirasto valvoo yhdessä kuluttajaviraston kanssa pikaluottoyritysten toimintaa.¹³ Suomesta löytyy myös Suomen Pienlainayhdistys Ry, joka muodostuu 13 pienlainayhtiöstä. Yhdistyksen tavoitteena on edistää kuluttajien ja eri sidosryhmien tietämystä pienlainoista, edesauttaa pienlainayhtiöiden toimintaedellytyksiä Suomessa ja kehittää alalle hyvää luotonantotapaa. Yhdistyksellä on myös tarkoituksena saada toimialalle selkeämpiä ja tiukempia pelisääntöjä, joilla toimintaa säännellään, alalle tulemisen kynnyksiä korotetaan ja kuluttajan etuja puolustetaan.¹⁴

Pikaluottoja säännellään pääasiassa KSL:n säännöksissä. KSL:n 7 luvun säännökset perustuvat pitkälti kulutusluottodirektiivin (2008/48/EY) säännöksiin, mutta ne on ulotettu direktiivistä poiketen koskemaan pääsääntöisesti myös pieniä, alle 200 euron suuruisia luottoja¹⁵. Kyseisessä lain luvussa säädetään muun muassa elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuuksista, luottosopimuksen tekemisestä ja varojen luovuttamisesta, luottosopimuksen peruuttamisesta, kuluttajan oikeudesta saada tietoja luottosopimuksen kuluessa, luoton takaisinmaksusta sekä luottosopimuksen päättymisestä. Lisäksi luvussa säädetään hyvästä luotonantotavasta sekä luotonantajan velvollisuudesta arvioida kuluttajan luottokelpoisuus ja todentaa lainanhakijan henkilöllisyys huolellisesti.

Pikaluottoihin sovelletaan myös rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyyntiä koskevaa KSL:n 6 a lukua, jolla on pantu täytäntöön rahoituspalvelujen etämyyntidirektiivi (2002/65/EY). Luvussa säädetään esimerkiksi ennakkotiedoista, jotka kuluttajalle on annettava elinkeinonharjoittajasta, rahoituspalvelusta, etäsopimuksesta ja oikeussuojakeinoista. Pikaluottoihin liittyviä keskeisiä säännöksiä sisältyy myös muun muassa 2 lukuun, joka koskee KSL:n markkinointia ja menettelyä asiakassuhteessa ja 3 lukuun, joka koskee sopimusehtojen sääntelyä.

Varsinaista luottoaikaisia kustannuksia koskevaa hintasääntelyä ei sisälly korkolakiin (KorkoL, 633/1982) tai muualle lainsäädäntöön. Luottokustannusten kohtuullisuutta

¹² Rekonen 2007, 8.

¹³ Kuluttajaluottojen tarjoaminen nd.

¹⁴ Suomen Pienlainayhdistys 2012.

¹⁵ Pikaluotto 2011 –työryhmä 2012, 18.

pystytään kuitenkin arvioimaan kohtuuttomia sopimusehtoja koskevan sääntelyn nojalla, joka sisältyy KSL:n 4 lukuun. Kohtuuttoman suurten luottokustannusten periminen voi viime kädessä täyttää jopa rikoslain (RL, 39/1889) 36 luvun 6 §:ään sisältyvän kiskonnän tunnusmerkistön.¹⁶ Pikaluottoihin sovelletaankin yleisenä sääntelynä myös RL:a. Kyseisen RL:n pykälän mukaan ”kiskonnasta tuomitaan se, joka luotonannossa ottaa tai edustaa itselleen tai toiselle korkoa tai muuta taloudellista etua, joka on selvästi epäsuhteessa luotonantajan suoritukseen”. Harkittaessa sitä, onko kyseessä kiskonta, on otettava huomioon esimerkiksi myönnetyn luoton määrä, annettua luottoa koskeva riski ja huolelliseen luotonmyöntämismenettelyyn kuuluvat kulut sekä muut tavanomaiset kulut, jotka liittyvät rahoittamiseen tai luottotoimintaan.

Pikaluottoihin liittyvä elinkeino-oikeudellinen sääntely sisältyy lakiin eräiden luotonantajien rekisteröinnistä. Laissa säädetään edellytyksistä, jotka pikaluottoja tarjoavien yritysten ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien luotonantajien on täytettävä, jotta ne voidaan rekisteröidä Etelä-Suomen aluehallintoviraston pitämään luotonantaja-rekisteriin ja jotta ne voivat tarjota kuluttajaluottoja.¹⁷

Myös Euroopan unioni on osaltaan vaikuttanut pikaluottojen tarjontaa koskevaan sääntelyyn. Vuodesta 1995 Suomella on ollut EU:n jäsenvaltiona oikeus osallistua täysivaltaisesti EU:n päätöksentekoon, ja samalla EU:iin kuulumisen on merkinnyt myös sitä, että EU:n antamat päätökset sitovat meitä. Kulutusluottodirektiivit tulivat Suomessa voimaan vuonna 2010. Direktiivit on sisällytetty KSL:n kulutusluottoja käsittelevään 7 lukuun.¹⁸ Kuluttajansuojaa koskevat lainsäädökset ovat olleetkin suurten muutosten kohteena Suomen liittyttyä osaksi Euroopan talousaluetta ja EU:a. Kuluttajansuoja on jopa muuttunut Suomessa hyvin paljon EU-oikeudeksi, sillä on arvioitu, että ainakin kolme neljäsosaa säännöksistä pohjautuu EU:n lainsäädäntöön.¹⁹

Pikaluottoyritykset harjoittavat omalla toimialallaan itsesääntelyä. 23.1.2007 perustettu Suomen Pienlainayhdistys Ry muodostuu 13 pienlainayhtiöstä²⁰. Yhdistyksen tavoitteena on edistää kuluttajien ja eri sidosryhmien tietämystä pienlainoista, edesauttaa pienlainayhtiöiden toimintaedellytyksiä Suomessa ja kehittää alalle hyvää luotonantotapaa.

¹⁶ Pikaluotto 2011 –työryhmä 2012, 18.

¹⁷ Mt.

¹⁸ HE 24/2010, 1.

¹⁹ Ämmälä 2006, 1.

²⁰ Taulukko 1.

TAULUKKO 1. Jäsenet luotonantajarekisterinumeroineen

Ainalaina	Oy Netford Capital Ltd	PU476A
Ferratum	Ferratum Finland Oy	2010/KLU254A
Capitum	Oy Botnia Finance Ab	PU516A
Get Capital	Get Capital Oy	2010/KLU222A
Monetti	Folkia AS, Suomen sivuliike	347/406/2009
Pikavippi	OPR-Vakuus Oy	2010/KLU216A
Rahapuu	Maxmani Oy	2010/KLU217A
Reissuluotto	WestStar Oy	2010/KLU241A
Risicum	Risicum Oyj	2010/KLU232A
Suomivippi	NDN-Yhtiö Oy	2010/KLU235A
Terrarahoitus	Terrarahoitus Oy	2010/KLU219A
Viestilaina	Suomen Viestilaina Oy	2010/KLU220A
Vippi.fi	Vipster Oy	PU261A

Yhdistyksellä on myös tarkoituksena saada toimialalle selkeämpiä ja tiukempia pelisääntöjä, joilla toimintaa säännellään, alalle tulemisen kynnystä korotetaan ja kuluttajan etuja puolustetaan.²¹ Suomen pienlainayhdistys ry on säätänyt yhdistyksen eettiset säännöt. Säännöissä säädetään kelpoisuudesta yhdistyksen jäseneksi, pienlainojen myöntämisen perusteista, sopimusehdoista, markkinoinnista, aukioloajoista, tietoturvas- ta, luotonantajan vastuusta maksuvaikeus- ja häiriötilanteissa ja sääntöjen rikkomisesta. Näitä sääntöjä pienlainayhdistyksen jäsenet ovat sitoutuneet noudattamaan.²²

2.2 Pikaluottojen historia Suomessa

Pikaluotot ovat Suomessa melko tuore ilmiö, mutta voidaan katsoa, että niiden kaltaista toimintaa on ollut Suomessa jo kauan sitten. Öljy-yhtiöt aloittivat luottokorttien käytön Suomessa jo 1950-luvulla. 1960-luvulla kulutusluottojen määrän todettiin kasvaneen voimakkaasti, ja 1980-luvulla kasvu vain vauhdittui, kun korkosääntely purettiin ja luot- tojen saatavuus helpottui.²³ Varsinkin kotitalouksille tarkoitettujen luottovaihtoehtojen

²¹ Suomen Pienlainayhdistys 2012.

²² Pienlainatoiminnan eettiset säännöt 2012.

²³ Muttilainen 2002, 12, 92 – 93.

valikoima monipuolistui ja vakuudeton luotonanto lisääntyi²⁴. Rahoitusyhtiöt alkoivat pankkien ohella tarjota maksuaika- ja luottokortteja, ja erilaiset postimyynti- ja tililuotot yleistyivät, kun markkinoiden vapautuminen tarjosi mahdollisuuden helppoon lainanantoon²⁵. Luottokorttien yleistyessä alettiin keskustella korttien vaaroista. Viranomaiset kiinnittivät tuolloin huomiota korttiluottojen näkyvään markkinointiin, helppoon saatavuuteen ja kalliiseen hintaan. Samoin vaikeasti ymmärrettävät sopimusehdot ja maksuvaikeuksien riski nousivat huolenaiheiksi, ja epäkohtiin puututtiinkin lisäämällä kulutusluottoja koskevat säännökset KSL:iin.²⁶

Pikaluottomarkkinoiden nopea laajentuminen 2000-luvulla muistuttaa 1980-luvun luottokorttimarkkinoita. Varsinaisia pikaluottoja on ollut markkinoilla tiettävästi vuodesta 2005 lukien, jolloin tekstiviesti- ja internetpikaluottoilmiö syntyi posti- ja tililuototuksen rinnalle. Vielä vuonna 2004 pikaluotto tarkoitti käsitteenä postimyyntikatalogista otettua lainaa tai liikkeessä tehtyä luottosopimusta.²⁷ Vuoden 2005 jälkeen pikaluottomarkkinat ovat kasvaneet voimakkaasti, ja uusia toimijoita on tullut markkinoille jatkuvasti. Kun syksyllä 2005 pikaluottoyrityksiä oli yritys- ja yhteisötietojärjestelmän perusteella noin 20²⁸, tällä hetkellä aluehallintoviraston luotonantajarekisteriin on rekisteröity jo yhteensä 88 pikaluottoyritystä²⁹. Pikavippimarkkinoiden synty on siis ollut Suomessa hyvin nopeaa. Pikavippitoiminnan nopeaa yleistymistä on osaltaan vauhdittanut yritysten löytämät aukot Suomen lainsäädännöstä. Pikavippien ilmaantuessa markkinoille niiden sääntely oli hyvin vähäistä, ja yhteiskunnan reaktiot ilmiöön tulivat ikään kuin hieman ”jälkijunassa”.

Pikaluottoja ja muita kulutusluottoja koskevaa lainsäädäntöä alettiin Suomessa uudistaa 2000-luvun lopussa ja lainsäädäntöä on uusittu nyt kahteen otteeseen. Molemmat uudistukset saatettiin voimaan vuonna 2010. Uudistukset ovat pääasiassa kohdistuneet KSL:n 7 lukuun, johon keskeisimmät pikaluottoja ja muita kulutusluottoja koskevat säännökset sisältyvät.

²⁴ Muttilainen 2002, 92.

²⁵ Mts. 125.

²⁶ Valkama & Muttilainen 2008, 1.

²⁷ Jakobsson 2008, 149.

²⁸ Pikaluotto 2011 -työryhmä 2012, 14.

²⁹ Luotonantajarekisteri 2012.

2.3 Suomen lakien eroavaisuus Ruotsin lainsäädännöstä

Naapurimaassamme Ruotsissa pikaluottoja kutsutaan ”SMS-lån” tai ”snabbån” – nimillä, ja markkinoita kuvaa Suomen tapaan mahdollisuus lainata pienempiä summia nopeasti, yleensä matkapuhelinyhteyden ja tekstiviestien avulla³⁰. Ensimmäiset pikaluottoyritykset perustettiin Ruotsiin vuonna 2006, jonka jälkeen uusien pikaluottoyritysten tuleminen markkinoille on jatkuvasti lisääntynyt, ja markkinat ovat laajentuneet nopeasti. Myös velallisten maksuvaikeudet ovat lisääntyneet merkittävästi markkinoiden laajentuessa. Ruotsissa pikaluottotoiminnan kehitys on ollut siis pitkälti samanlaista kuin Suomessakin.³¹ Suomen ja Ruotsin pikaluottoja koskeva lainsäädäntö muistuttaa paljon toisiaan, mihin syynä on molempien maiden kuuluminen EU:iin, joka osaltaan antamallaan direktiiveillä on vaikuttanut molempien maiden lainsäädännön kehitykseen.

Ruotsissa kulutusluottoja sääntelee Konsumentkreditlag (2010:1846), joka on yksi merkittävimmistä pikaluottoja koskevista laeista Ruotsissa. Laki tuli Ruotsissa voimaan tammikuussa 2011 ja kumosi osaltaan aiemmin säädetyn lain vuodelta 1992. Lakiuudistus toteutettiin EU:n antaman kulutusluottodirektiivin seurauksena. Uudistuksen myötä Ruotsissa kumoutuivat vuoden 1992 säännökset, joiden mukaan lyhytaikaisiin ja määrältään pieniin luottoihin ei sovellettu todellisen vuosikoron ilmoitusvelvollisuutta. Samoin vanhan lain (1992:830) mukaan ei luotonantajalla ollut velvollisuutta tarkistaa kuluttajan luottokelpoisuutta tai todeta ja tunnistaa lainanhakijan henkilöllisyyttä ennen luottopäätöksen tekoa.³²

EU:n asettama kulutusluottodirektiivi on asetettu osaksi Suomen ja Ruotsin lainsäädäntöä lähes samansisältöisinä. Keskeisimpiä uudistuksia Ruotsissa ovat olleet juuri EU:n kulutusluottodirektiivissä asetetut säännökset luotonantajan velvollisuudesta ilmoittaa luoton todellinen vuotuinen korko sekä todentaa lainanhakijan luottokelpoisuus. Ruotsin kulutusluottolainsäädännössä on myös kuluttajalla 14 vuorokauden peruutusoikeus, kuten on Suomessakin. Ruotsissa sen sijaan ei ole säädetty kieltoa lainojen myöntämisestä kuluttajalle yöaikaan.³³

³⁰ Pikalainat Ruotsissa nd.

³¹ Valkama & Mutttilainen 2008, 20.

³² Parkkali & Vatanen 2012, 32.

³³ Konsumentkreditlag 2010:1846.

Viranomaisvalvojana Ruotsin kulutusluotoissa toimii kuluttajavirasto. Kun Suomessa laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä velvoittaa kulutusluottoja tarjoavat yritykset rekisteröitymään Etelä-Suomen aluehallintoviraston pitämään viralliseen rekisteriin, on Ruotsissa vastaavasti Rahoitustarkastus (Finansinspektionen eli FSA), jolle rahoitus-toimintaa harjoittavan yrityksen tulee tehdä ilmoitus toiminnastaan.³⁴

Ruotsissa ei ole säädetty korkokatosta, mutta kuluttajaluottolakiin on lisätty säädös, jonka mukaan luotonottaja on velvollinen koron sijasta tai sen lisäksi maksamaan erillisiä lainakuluja vain, mikäli siitä on sovittu ja jos kulut tosiasiaissa vastaavat luotonantajalle luotosta aiheutuneita kuluja. Tämän säännöksen tarkoituksena on ollut rajoittaa luotonantajan mahdollisuuksia periä korkoa maksujen muodossa.³⁵

Eräs merkittävä eroavaisuus Suomen pikaluottolainsäädännöstä on Ruotsissa oleva positiivinen luottorekisteri, joka otettiin Ruotsissa käyttöön jo vuonna 1992.³⁶ Positiivisella luottotietorekisterillä tarkoitetaan rekisteriä, johon tallennetaan tietoja kuluttajan lainojen kokonaismääristä, jotka kertovat hänen maksukyvystään.³⁷ Ruotsi on tällä hetkellä ainoa Pohjoismaa, jossa positiivinen luottotietorekisteri on käytössä ja se on yksi Euroopan edistyneimmistä ja avoimimmista luottotietorekistereistä. Ruotsissa positiivista luottotietorekisteriä ylläpitää Upplysningcentralen (UC). UC kerää tietoja kuluttajista useista eri lähteistä: ulosottovirastosta, käräjäoikeuksista, luotonantajilta, maanmittauslaitokselta, UC:n omasta tietokannasta sekä verohallinnosta.³⁸ Positiiviseen luottorekisteriin kerätään asiakkaasta myös positiivista informaatiota, kun taas suomessa käytössä oleva maksuhäiriörekisteri antaa luotonhakijoista ainoastaan negatiivisia luottotietoja kuten tiedot kuluttajan ulosottoon päätyneistä laskuista sekä hoitamattomista kulutusluottosopimuksista.³⁹

Eräs mielenkiintoinen ero Suomen lainsäädäntöön on Ruotsin lainsäädäntöön asetettu ikäraja pikaluottojen myöntämiselle. Ruotsissa pikaluottoja ei saa myöntää alle 30-vuotiaille⁴⁰. Suomessa pikaluotonhakijalta edellytetään ainoastaan täysi-ikäisyyttä eli 18 vuoden ikää. Ruotsin säännös on erittäin hyvä siinä mielessä, että Suomessakin erityi-

³⁴ Parkkali & Vatanen 2012, 32.

³⁵ HE 78/2012 vp, 8.

³⁶ Pohjala 2011, 19.

³⁷ Mts. 2.

³⁸ Mts. 31.

³⁹ Pohjala 2011, 1 – 2.

⁴⁰ Pikavippi voi pilata nuoren elämän 2011.

sesti nuoret ovat ajautuneet velkaongelmiin pikaluottojen vuoksi. Ehkä 30 vuoden iässä osaakin asiaa ajatella hieman kauaskantoisemmin ja harkita tarkemmin ensimmäisen pikaluoton ottamista.

2.4 Pikaluotot nykypäivänä

Pikaluottojen kappalemäärät ja kokonaissummat nousivat vuonna 2011 vuosineljännes toisensa jälkeen, mutta vuoden 2012 alussa kasvu tasoittui. Tilastokeskuksen julkaiseman vuoden 2012 toisen vuosineljänneksen luottokanta-tilaston mukaan uusia pienlainoja myönnettiin vuoden 2012 toisen neljänneksen aikana euromääräisesti 19 prosenttia enemmän kuin edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä. Edelliseen neljännekseen verrattuna pienlainoja myönnettiin kuusi prosenttia enemmän. Vuoden 2012 toisen neljänneksen aikana uusia pienlainoja myönnettiin kotitalouksille runsaalla 94 miljoonalla eurolla, yhteensä 383 767 kappaletta. Keskimääräinen pienlaina oli toisella neljänneksellä 246 euroa ja takaisinmaksuaika keskimäärin 34,1 päivää.⁴¹

Vaikka pikavippitoimintaa koskevaa sääntelyä on jo pariinkin otteeseen muutettu, ei voida sanoa, että pikaluottoihin liittyvät velkaongelmat olisivat vielä olennaisesti vähentyneet. Lakiuudistukset eivät myöskään merkittävästi näyttäisi johtaneen siihen, että pikaluottoyritykset harkitsisivat aiempaa tarkemmin luoton myöntämistä tai että kuluttajat osaltaan harkitsisivat aiempaa tarkemmin luoton ottamista saamiensa tietojen perusteella. Päinvastoin myönnettyjen pikaluottojen määrä ja niihin liittyvien velkomustuomioiden määrä on uudistustenkin jälkeen kasvanut⁴².

Pikaluottoyritykset ovat löytäneet lakiuudistuksista hyötynsäkin. Eräs yritys mainostaa verkkosivuillaan, kuinka nyt on yhä turvallisempaa ottaa pikaluottoja ja rohkaisee asiakkaitaan hakemaan ”entistäkin ennakkoluulottomammin vippiä”. Lainsäädännön kiristyminen on aiheuttanut myös kiristyvää kilpailua pienlainayritysten kesken. Kilpailu pikaluottomarkkinoilla on kovaa ja pikavippejä mainostetaan paikoin jopa hyvinkin aggressiivisesti. Markkinoille on tullut kulutonta ensivippiä ja erilaisia muunnoksia pikaluotoista: pikavipin voi saada ikään kuin veronpalautuksena ennakoon tai kuluttaja voi tilata kerralla sekä pitsan että pikaluoton. Pikaluottoyritys Ege on keksinyt myös

⁴¹ Luottokanta 2012, 2. vuosineljännes 2012.

⁴² Pikaluotto 2011 –työryhmä 2012, 22.

luovan markkinointitempun. Pikaluottoyritys Ege lupaa lainaa jopa ilmaiseksi; kun suosittelee pikaluottoa ystävälle, saa itse alennusta lainasta.⁴³

Pikaluotot herättävät tänä päivänä monenlaisia tunteita ja paljon keskustelua. Mediassa tuodaan jatkuvasti esille pikaluottojen haittoja ja ongelmia. Pikaluottoja syytetään suomalaisten velkaantumisongelmista, ja joidenkin mielestä pikaluottotoiminta tulisi kieltää kokonaan. Pikaluotoista käydyssä julkisessa keskustelussa korostuvat luottojen epäkohdat ja sääntelyn tarve, ja tämä on näkynyt useimmissa viranomaisten ja poliitikkojen esittämässä arvioissa⁴⁴. Niin ikään osa kansalaisista on myös tätä mieltä.

Toisaalta pikaluotoille löytyy myös kannatusta. Suomen pienlainayhdistys on koonnut verkkosivuilleen teesin ”Kymmenen tosiasiaa pienlainoista”. Väitteissä tuodaan esille pikaluottojen hyviä puolia ja tavoitteena on kumota mediassa esille tuotuja pikaluottojen ongelmia. Pienlainayhdistyksen mukaan pikaluotot on pidettävä markkinoilla, koska ihmiset tarvitsevat niitä arkisten menojen ja tulojen tasapainottamisessa, eikä Suomessa ole pikaluotoille korvaavaa rahoitusmuotoa.⁴⁵

Pienlainayhdistys on tuonut internet-sivuillaan esille myös TNS Gallupin vuonna 2011 toteuttaman kyselytutkimuksen, jonka mukaan lähes puolet suomalaisista on ollut tilanteessa, jossa palkka tai muut tulot eivät ole riittäneet koko kuukauden menoihin. Usein syynä ovat yllättävät menot, joihin ei ole voinut varautua. Yli tuhannesta kyselyyn vastanneesta 45 prosenttia oli kertonut kohdanneensa kahden viime vuoden aikana yllättäviä menoeriä, joihin olisi tarvinnut nopeaa rahoitusta. Lisäksi kyselyyn vastanneista suomalaisista 72 prosenttia oli sitä mieltä, että kuluttajille tulisi olla mahdollisuus saada lyhytaikaisia lainoja, jos luottotiedot ovat kunnossa.⁴⁶ Näillä tutkimustuloksilla Pienlainayhdistys perustelee pienlainojen tärkeyttä Suomen rahoitusmarkkinoilla.

Pienlainayhdistys toteutti myös vuoden 2011 lopussa yhteistyössä Taloustutkimus Oy:n kanssa tutkimuksen, jossa tavoitteena oli selvittää eri pankkien valmiutta myöntää nopeasti, 2-3 päivän sisällä, pieniä lyhytaikaisia luottoja kuluttaja-asiakkaille. Tutkimus toteutettiin niin kutsutulla mystery shopping –menetelmällä, jossa tutkimushaastattelijat kävivät kymmenessä eri pankissa ympäri Suomea tavoitteena saada 200 euron luotto

⁴³ Tieto on peräisin yritysten kotisivuilta (viestilaina.fi, veronpalautusnyt.fi, pizzaraha.fi ja ege.fi).

⁴⁴ Valkama & Muttilainen 2008, 1.

⁴⁵ Kymmenen tosiasiaa pienlainoista 2012.

⁴⁶ TNS Gallup 2011.

äkilliseen tarpeeseen. Tutkimuskäynneistä selvisi, että yhdestäkään pankista ei ollut mahdollista saada pientä luottoa nopeasti, 2-3 päivän sisällä. Kaikki tutkittavat pankit vaativat tiliasiakkuutta, ja hakijan luottotietojen oli oltava kunnossa. Lisäksi useimmat pankit edellyttivät avattavalle tilille tulevaa säännöllistä suoritusta kuten palkkaa, eläkettä tai kansaneläkelaitoksen suoritusta. Myönnettävissä lainasummissa oli joitain eroja eri pankkien välillä: pienin myönnettävä lainasumma oli 400 euroa, kun suurimman mainittiin olevan joitakin tuhansia euroja. Laina oli mahdollista saada tilille keskimäärin kahdessa viikossa positiivisen luottopäätöksen jälkeen.⁴⁷

Tutkimuksillaan pienlainayhdistys on pyrkinyt osoittamaan, että Suomessa ei ole pikaluotoille korvaavaa rahoitusmuotoa. Tutkimuksen tuloksella on perusteltu pikaluottojen hyödyllisyyttä myös siinä mielessä, että koska pankista ei ole mahdollista saada pientä lainaa, voisi isomman lainan hakeminen pankista johtaa siihen, että ihminen ottaisi isomman ja pitkäaikaisemman lainan kuin tarvitsisi, ja nimenomaan tästä voisi aiheutua pidempi velkaantumisongelma.⁴⁸ Sen sijaan pikaluottoyrityksiltä on mahdollista hakea pientäkin, parin kymmenen euron lainaa, ja lainapäätöksen saa erittäin nopeasti, eikä vaadi kuin esimerkiksi tekstiviestin.

Kannatusta on löytynyt muualtakin kuin alan yritysten piiristä. Kansalaisten puheenvuoroissa pikaluottojen hyödyllisyyttä on kommentoitu muuan muassa seuraavin tavoin⁴⁹:

”Kyllä ne joskus voi olla tarpeen. Etenkin näin yksinäinen ihminen, joka on perheen ainoa palkansaaja ja sattuu jotain yllättävää vaikka juuri viikko ennen tilipäivää, johon tarvitsisi pari-kolmesataa ja tietää, että voi viikon päästä maksaa sen pois.”

”Jos pikavippejä ei olisi niin sitten nuoret hakisivat todennäköisesti enemmän vakuudettomia kulutusluottoja ja velkaantuisivat sitten niiden kautta..”

Pikaluotoille löytyy tänä päivänä siis sekä vastustajia että niiden puolestapuhujia. Pikaluottoja koskevan lainsäädännön uudistuksilla on pyritty rajoittamaan ja säätelemään

⁴⁷ Taloustutkimus Oy 2012.

⁴⁸ Kymmenen tosiasiata pienlainoista 2012.

⁴⁹ Kansalaisten kommentit on valikoitu Länsi-Uusimaan ja Plaza-keskustelun verkkopalvelun keskusteluarkistoista.

pikaluottojen tarjontaa ja turvaamaan kuluttajien oikeuksia. Kun osa kuluttajista uskoo edelleen pikaluottojen hyödyllisyyteen, ja pikaluottoyritykset tuovat hyötyjä markkinoinnissaan voimakkaasti esille, millaisia vaikutuksia näillä toteutetuilla lainsäädäntöuudistuksilla todellisuudessa on ollut? Sitä tutkitaan seuraavaksi.

3 VOIMAAN TULLEET LAINMUUTOKSET JA NIIDEN VAIKUTUKSET

3.1 Tehdyt pikaluottoja koskevat lainmuutokset

Pikaluottoja ja muita kuluttajaluottoja koskevaa lainsäädäntöä on muutettu Suomessa kahteen otteeseen, vuosina 2009 ja 2010. Molemmat lainmuutokset astuivat voimaan vuoden 2010 puolella. Uudistukset ovat kohdistuneet pääasiassa KSL:n 7 lukuun, johon keskeisimmät pikaluottoja ja kuluttajaluottoja koskevat säännökset sisältyvät.

Ensimmäisessä uudistuksessa ensinnäkin rajoitettiin pikaluottojen saamista yöaikaan: klo 23 jälkeen myönnettyt pikaluotot saa nostaa vasta kello seitsemän jälkeen. Samassa lakiuudistuksessa huolellisesta henkilöllisyyden todentamisesta tehtiin pakollinen osa luotonantoa. Näin lakiuudistuksella estettiin lainan siirtäminen omalle tilille käyttämällä toisen matkapuhelinta ja henkilötietoja. Keskeinen muutos oli myös pikaluottojen markkinointiin liittyvä säännös, jonka mukaan pikaluottoja ja muita pieniä lyhytaikaisia luottoja markkinoitaessa on ilmoitettava luoton todellinen vuosikorko. Uudistuksessa säädettiin myös luotonottajan oikeudesta peruuttaa luottosopimus ilmoittamalla siitä luotonantajalle 14 päivän kuluessa sopimuksen tekemisestä tai siitä myöhäisemmästä ajankohdasta, jona kuluttaja on saanut ennakkotiedot tai sopimusehdot pysyvällä tavalla. Peruuttamistapauksessa kuluttajan on palautettava luotonantajalle luottosopimuksen nojalla saamansa varat viivytyksettä ja viimeistään 30 päivän kuluttua peruuttamisilmoituksen lähettämisestä.⁵⁰

Ensimmäisessä lainmuutoksessa tehtiin muutoksia myös RL:n 36 luvun 6 §:ään. Uudistuksen jälkeen koron ja muiden perittävien kustannusten kohtuuttomuutta on arvioitu suhteessa luotonantajan suoritukseen ottaen huomioon säännöksessä luetellut, koron suuruuteen tavanomaisesti vaikuttavat seikat. Samoin KorkoL sai kokea muutoksen. Lain 4 §:ssä mahdollistettiin aiemmin lakisääteisen viivästyskorkoa korkeamman koron periminen niissä tilanteissa, joissa luottoajalta maksettava korko oli ollut suurempi kuin lakisääteinen viivästyskorko. Tämä mahdollisuus poistettiin lainmuutoksessa.⁵¹

⁵⁰ HE 64/2009.

⁵¹ Mt.

Ensimmäisten uudistusten jälkeen katsottiin kuitenkin olevan tarvetta vielä joillekin muutoksille pikaluottoja koskevaan lainsäädäntöön. Vuoden 2010 joulukuussa voimaantulleista uudistuksista merkittävimmät muutokset tehtiin jälleen KSL:n 7 lukuun. KSL:n kulutusluoton käsite ensinnäkin korvattiin käsitteellä kuluttajaluotto. Uudistuksessa luotonantajalle säädettiin velvollisuus antaa kuluttajalle itseään, tarjottua luottoa sekä kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat tiedot vakimuotoisella lomakkeella ennen luottosopimuksen tekemistä. Lakiin otettiin myös hyvää luotonantotapaa koskevat säännökset: luotonantajan tulee toimia vastuullisesti ja avoimesti sekä kuluttajan etu huomioon ottaen niin luottoa markkinoitaessa, luottosopimusta tehtäessä kuin mahdollisia ongelmia selvitetäessä. Joitakin muutoksia laki toi myös todellisen vuosikoron laskentatapaan, luottosopimuksen peruuttamiseen ja luoton ennen aikaista takaisinmaksua koskeviin säännöksiin.⁵²

Olennainen muutos pikaluottojen toimintaan oli laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä, joka tuli voimaan 1. joulukuuta 2010. Lain mukaan elinkeinonharjoittajan, joka aikoo tarjota KSL:n 7 luvun soveltamisalaan kuuluvia kuluttajaluottoja, on tehtävä ilmoitus aluehallintovirastolle rekisteriin merkitsemistä varten. Lain voimaantulon jälkeen kuluttajaluottoja on saanut tarjota vain luotonantajarekisteriin merkitty luotonantaja. Rekisteröintivelvoitteen piiriin kuuluvat muun muassa pikaluottoyritykset, rahoitusyhtiöt sekä postimyyntiyritysten ja verkkokauppojen yhteydessä toimivat luotonantajat. Sen sijaan rekisteröintivelvoite ei koske luottolaitoksia eikä muita sellaisia luotonantajia, joilta jo nykyisin edellytetään toimilupaa tai rekisteröintiä. Rekisteröintivelvoite ei koske myöskään yrityksiä, jotka tarjoavat luottoja vain myymiensä tuotteiden ostamista varten.⁵³

Lainmuutoksessa RL:n 30 lukuun lisättiin 3 § kuluttajaluottorikoksesta. Sen mukaan elinkeinonharjoittaja ei saa ottaa kuluttajalta juoksevaa sitoumusta. Juoksevan sitoumuksen kielto tarkoittaa, että kuluttajaluottoon perustuvasta saatavasta ei saa ottaa kuluttajan vekseli- tai muuta sitoumusta, jonka luovutus tai panttaus rajoittaa kuluttajan oikeutta tehdä kaupan tai palvelusopimuksen johdosta väitteitä sitoumuksen vilpittömyydessä mielessä haltuunsa saanutta kolmatta henkilöä kohtaan. Tällaista sitoumusta ei myöskään saa ottaa henkilöltä, joka elää kuluttajan kanssa yhteisessä taloudessa. Elinkeinoharjoittaja, joka ottaa kuluttajalta tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläväl-

⁵² HE 24/2010.

⁵³ Mt.

tä kuluttajaluottoon perustuvasta saatavasta tällaisen kielletyn vekseli- tai muun sitoumuksen tai käyttää kuluttajasaatavan perimiseksi trattaa, on tuomittava rangaistukseen kuluttajaluottorikoksesta. Tratta on maksukehotus, jolla velallista kehoitetaan maksamaan erääntynyt saatava korkoineen ja kuluineen annetussa määräajassa. Saatavan saamiseksi velallista uhataan maksuhäiriön julkistamisella. Rangaistuksena kuluttajaluottorikoksesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.⁵⁴

Myös luottotietolakiin (LuottotietoL, 527/2007) tehtiin toisessa lakiuudistusvaiheessa muutoksia. Lakiin sisällytettiin pykälä, jonka mukaan luonnolliselle henkilölle, jota koskevat tiedot on ensimmäistä kertaa merkitty luottotietorekisteriin, on lähetettävä tieto rekisteröinnistä, rekisteröidyn oikeudesta tehdä oikaisuvaatimus sekä saatavan suorittamisen vaikutuksesta luottotietorekisteriin tehtäviin merkintöihin. Samaan pykälään lisättiin myös säädös, jonka mukaan sen, joka hankkii rekisteröidyn henkilöluottotietoja, on huolehdittava, että rekisteröity voi saada ennakolta tiedon henkilöluottotietojensa käytöstä sekä tiedon, mistä rekisteristä luottotiedot hankitaan.⁵⁵

3.2 Lainmuutosten vaikutukset

Lainmuutosten tavoitteena on ollut vähentää pikaluottojen tarjonnassa esiintyneitä ongelmia. Pikaluottoyritysten Suomen markkinoille ilmaantumisen jälkeen ylivelkaantuneiden määrä on kasvanut huimaa vauhtia ja pikaluottoja koskevat velkomusasiat käräjäoikeuksissa ovat lisääntyneet huomattavasti. Velkaongelmiin on pyritty hakemaan ratkaisuja lainsäädännön muutoksilla.

Seuraavaksi tarkastellaankin, mitä vaikutuksia jo voimaan tulleilla lainmuutoksilla on ollut. Asiaa tutkitaan tarkastelemalla myönnettyjen pikaluottojen ja pikaluottoyritysten määriä sekä velkomustuomioiden ja maksuhäiriöiden määriä tilastojen valossa. Lisäksi tutustutaan Tiina Puhakan vuonna 2011 valmistuneeseen opinnäytetyöhön ja siinä toteutettuihin haastatteluihin, joilla on pyritty selvittämään tarkemmin pikaluottoyritysten toiminnassa tapahtuneita muutoksia lainmuutosten voimaantulon jälkeen. Lopuksi koetaan yhteen selville saatuja vaikutuksia.

⁵⁴ HE 24/2010

⁵⁵ Mt.

3.2.1 Pikaluottojen ja pikaluottoyritysten määrä

Ensimmäiseksi tarkastellaan myönnettyjen pikaluottojen määrien muutoksia lainmuutosten jälkeen⁵⁶. Aineistona olen käyttänyt tilastokeskuksen luottokantatilastoja vuosilta 2009 – 2012. Luottokantatilastoihin kerätään tietoa pikaluottoyritysten toiminnasta. Pienlainayrityksiltä kerätään tiedot neljänneksen aikaisista uusista luotoista, niihin kohdistuvista kuluista, uusien luottojen keskimääräisestä suuruudesta, neljänneksen lopun luottokannasta ja neljänneksen aikaisesta asiakaslukumäärästä.⁵⁷ Tarkastellaan aluksi uusien myönnettyjen pikaluottojen määriä ennen lakiuudistusten voimaantuloa. Vuonna 2009 uusia pikaluottoja myönnettiin kaiken kaikkiaan yli 226 miljoonalla eurolla yhteensä 1,1 miljoonaa kappaletta⁵⁸. Sekä euro- että kappalemääräisesti pikaluottoja myönnettiin eniten vuoden toisella neljänneksellä, jolloin uusia pikaluottoja myönnettiin kotitalouksille vajaat 58 miljoonaa euroa yhteensä yli 290 000 kappaletta⁵⁹.

Katsotaan sitten vuoden 2010 neljännen vuosineljänneksen lukuja, jolloin ensimmäinen lakiuudistus oli jo ehtinyt olemaan voimassa vajaan vuoden, ja toinen lakiuudistus astui voimaan juuri kyseisellä vuosineljänneksellä. Vuoden 2010 neljännen neljänneksen aikana uusia pikaluottoja myönnettiin kotitalouksille noin 65 miljoonalla eurolla, yhteensä yli 302 000 kappaletta⁶⁰.

Sitten tuodaan esille vielä vuoden 2011 neljännen vuosineljänneksen ja vuoden 2012 ensimmäisen vuosineljänneksen samaiset luvut. Vuoden 2011 neljännen neljänneksen aikana uusia pikaluottoja myönnettiin kotitalouksille 39 prosenttia enemmän kuin edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä. Uusia lainoja myönnettiin tuolloin 90 miljoonalla eurolla, yhteensä 372 094 kappaletta.⁶¹ Seuraavalla vuosineljänneksellä eli vuoden 2012 ensimmäisellä neljänneksellä uusien pikaluottojen kysyntä hieman hidastui, kun pikaluottoja myönnettiin kotitalouksille 89 miljoonalla eurolla, yhteensä 371 471 kappaletta. Uusia lainoja myönnettiin kuitenkin 28 prosenttia enemmän kuin edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä.⁶² Vuoden 2012 toisella neljänneksellä kasvu jälleen kiihtyi,

⁵⁶ Kuvio 1.

⁵⁷ Laatuseloste, luottokantatilasto 2008.

⁵⁸ Luottokanta 2009, 4. vuosineljännes 2010.

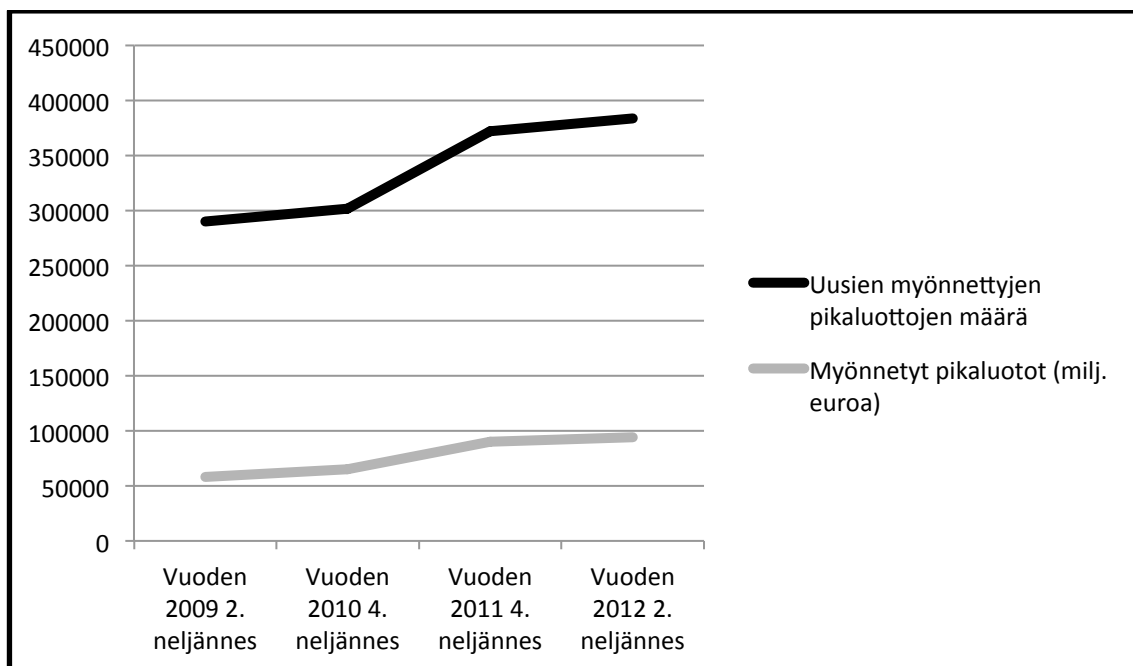
⁵⁹ Luottokanta 2009, 2. vuosineljännes 2009.

⁶⁰ Luottokanta 2010, 4. vuosineljännes 2011.

⁶¹ Luottokanta 2011, 4. vuosineljännes 2012.

⁶² Luottokanta 2012, 1. vuosineljännes 2012.

kun uusia pikaluottoja myönnettiin kotitalouksille runsaalla 94 miljoonalla eurolla, yhteensä 383 767 kappaletta⁶³. Kasvua ensimmäiseen neljännekseen oli kuusi prosenttia.⁶⁴

KUVIO 1. Uudet myönnetyt pikaluotot

Kun katsotaan näitä lukuja, uusien myönnettyjen pikaluottojen määriä, voidaan huomata, että myönnettyjen pikaluottojen määrä on vain kasvanut tasaisesti ja jatkanut kasvuaan lainmuutoksista huolimatta. Otetaan tähän myös rinnalle pikaluottoyritysten lukumääriä. Vuoden 2009 neljännellä vuosineljänneksellä tilastoituja pikaluottoyrityksiä oli 59⁶⁵. Määrä oli kasvanut edellisen vuoden samaisesta neljänneksestä yhdeksällä yrityksellä. Vuoden 2010 neljännellä vuosineljänneksellä pikaluottoyrityksiä tilastoitiin olleen 63 kappaletta⁶⁶. Kun mentiin vuosi eteenpäin, tilastoitujen pikaluottoyritysten määrä olikin noussut jo 80 yritykseen.⁶⁷

Sekä pikaluottoyritysten että myönnettyjen pikaluottojen määrä on siis vain jatkanut kasvuaan lainmuutoksista huolimatta. Pikaluottoyritysten toimintaan eivät lainmuutokset ole vaikuttaneet negatiivisesti, ja kuten uusien myönnettyjen pikaluottojen kasvusta

⁶³ Kuvio 1.

⁶⁴ Luottokanta 2012, 2. vuosineljännes 2012.

⁶⁵ Luottokanta 2009, 4. vuosineljännes 2010.

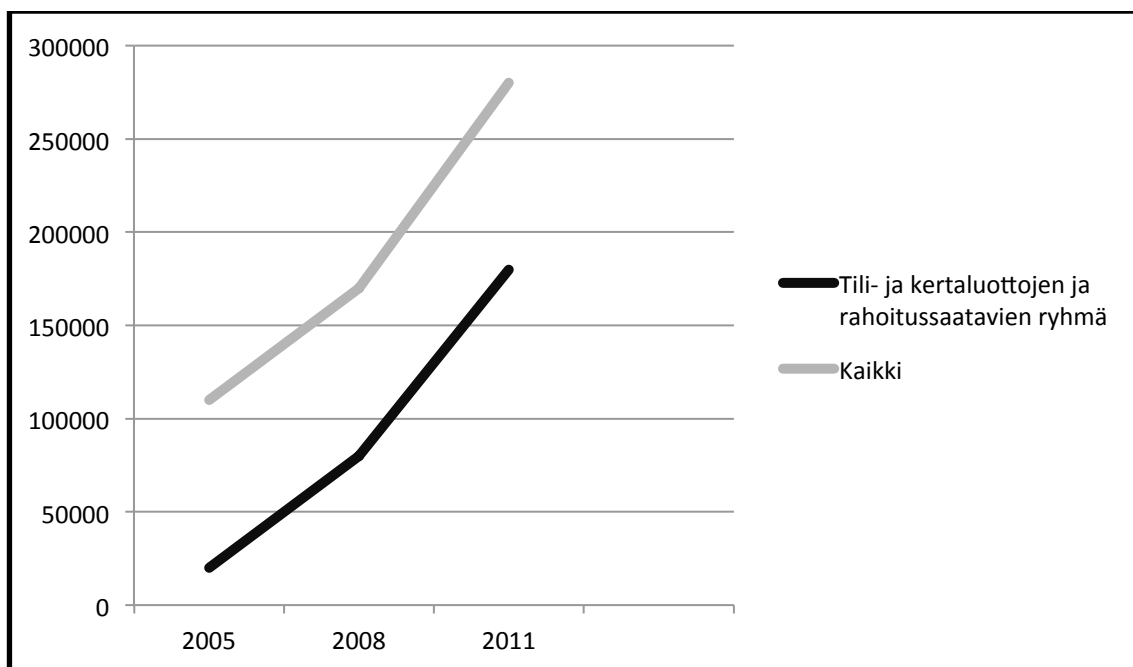
⁶⁶ Luottokanta 2010, 4. vuosineljännes 2011.

⁶⁷ Luottokanta 2012, 1. vuosineljännes 2012.

voi päätellä, eivät kuluttajatkaan näytä harkinneen luoton ottamista sen tarkemmin saamiensa tietojen perusteella.

3.2.2 Velkomustuomiot ja maksuhäiriömerkinnät

Koska lainmuutosten tavoitteena on ollut erityisesti vähentää pikaluotoista aiheutuneita velkaongelmia, on syytä ottaa esille pikaluotoista johtuvien velkomustuomioiden määriä. Oikeusministeriön Pikaluotto 2011 –työryhmä on tuonut mietinnössään esille Asiakastieto Oy:n luottotietorekisterin tietoja, joista käy ilmi velkomustuomioiden määriä. Asiakastieto Oy:n luottotietorekisterin tietojen mukaan yksityishenkilöihin kohdistuneet tili- ja kertaluottojen sekä rahoitusyhtiösaatavien ryhmän velkomustuomiot ovat lisääntyneet viime vuosina huomattavasti⁶⁸. Kun vuonna 2005 kyseisen ryhmän tuomioita annettiin runsaat 20 000 kappaletta ja vuonna 2008 vajaat 80 000 kappaletta, vuonna 2011 vastaava luku oli jo lähes 180 000. Kaikkiaan yksityishenkilöihin kohdistuneita velkomustuomioita annettiin vuonna 2011 yli 280 000, kun vuonna 2005 tuomioiden kokonaismäärä oli alle 110 000 ja vuonna 2008 alle 170 000.⁶⁹

KUVIO 2. Yksityishenkilöihin kohdistuneet velkomustuomiot

⁶⁸ Kuvio 2.

⁶⁹ Pikaluotto 2011 –työryhmä 2012, 14 – 15.

Yksityishenkilöihin kohdistuneista tili- ja kertaluottojen sekä rahoitusyhtiösaatavien ryhmän vuoden 2008 vajaan 80 000 velkomustuomiosta noin 52 000 eli noin 65 prosenttia koski alle 1000 euron saatavia. Vuonna 2011 tällaisten tuomioiden määrä 180 000 tuomiosta oli 130 000 eli yli 70 prosenttia. Noin 45 prosenttia näistä tuomioista kohdistui alle 30-vuotiaisiin.⁷⁰

Oikeusministeriön Pikaluotto 2011 –työryhmän mietinnössä on tuotu esille myös alle 300 euron saatavia koskevia velkomustuomioita. Usein otettavat pikaluotot kuitenkin ovat pieniä, alle 300 euron luottoja. Vuonna 2005 yksityishenkilöihin kohdistuneista tili- ja kertaluottojen sekä rahoitusyhtiösaatavien ryhmän velkomustuomioista alle 3 000 kappaletta koski alle 300 euron saatavia, kun taas vuonna 2010 tällaisia pieniä saatavia koskevia velkomustuomioita annettiin 50 000, ja tuomiot kohdistuivat noin 22 000 henkilöön. Vuonna 2011 tällaisia tuomioita annettiin jo lähes 82 000, ja ne kohdistuivat yli 34 000 henkilöön. Nämä alle 300 euron saatavia koskevat tuomiot ovat kohdistuneet erityisesti nuoriin henkilöihin. Vuonna 2005 näistä pieniä saatavia koskevista tuomioista 1 200 eli noin 40 prosenttia kohdistui alle 30-vuotiaisiin. Vuonna 2011 tuomioista yli 41 000 eli noin puolet kohdistui alle 30-vuotiaisiin. Alle 25-vuotiaisiin kohdistuneiden tuomioiden osuus näistä oli noin 70 prosenttia.⁷¹

Otetaan esille myös maksuhäiriömerkinnät, joita on käsitelty oikeusministeriön työryhmän mietinnössä. Asiakastiedon tilastojen mukaan yhteensä noin 330 000 henkilöllä oli tammikuussa 2012 luottotietorekisterissä voimassa oleva maksuhäiriömerkintä. Näistä noin 3500 henkilöllä oli maksuhäiriömerkintä yksinomaan oletetun maksamattoman pikaluoton eli alle 300 euron tili- ja kertaluottojen sekä rahoitusyhtiösaatavien ryhmään kuuluvan tuomion johdosta. Noin 64 000 henkilöllä eli 20 prosentilla taas oli sekä pikaluotoista johtuvia että muita merkintöjä.⁷² Ylipäätään uusien maksuhäiriömerkintöjen määrä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Vuonna 2005 uusia maksuhäiriömerkintöjä annettiin tammi-kesäkuun aikana yksityishenkilöille 229 200 kappaletta. Vuoden 2010 määrä oli 807 700 ja vuonna 2012 määrä nousi jo 1 002 100 kappaleeseen.⁷³ Nämä luvut eivät tietenkään kerro yksinomaan pikaluotoista johtuvien uusien annettujen

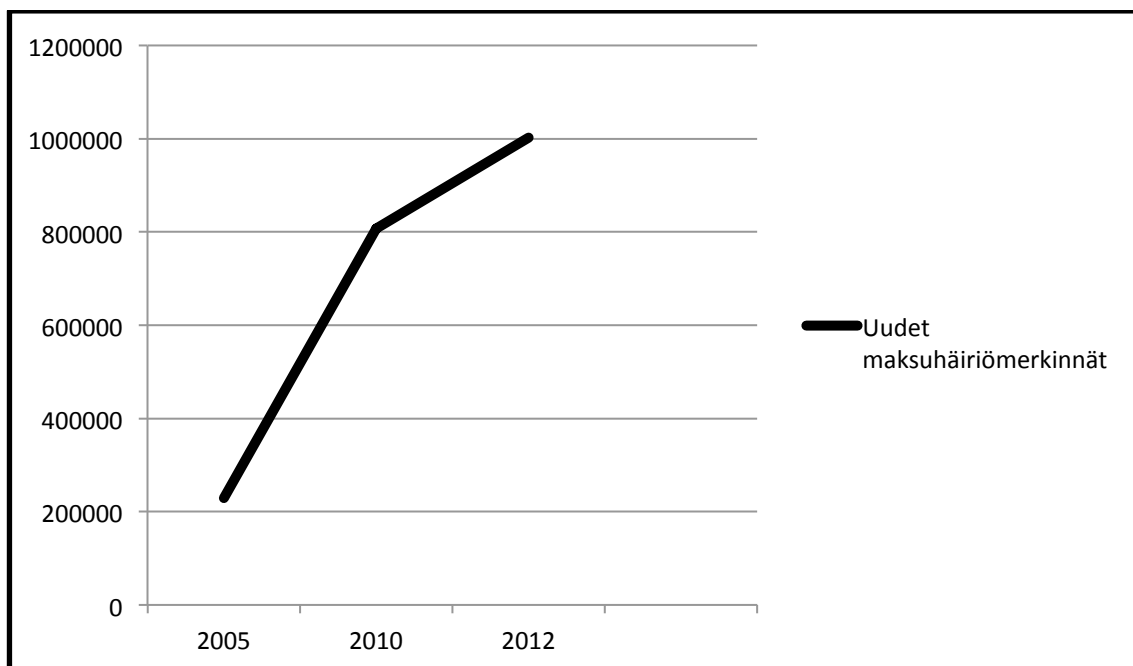
⁷⁰ Pikaluotto 2011 –työryhmä 2012, 15.

⁷¹ Mts. 13.

⁷² Mts. 13.

⁷³ Asiakastieto Oy 2012.

maksuhäiriömerkintöjen määriä mutta antavat kuvaa yleensä Suomen velkaongelmista ja niiden kasvusta.⁷⁴

KUVIO 3. Uusien annettujen maksuhäiriöiden määrä

Alle 300 euron tili- ja kertaluottoja sekä rahoitusyhtiösaatavia koskevia velkomustuomioita sekä niistä johtuvia maksuhäiriömerkintöjä tarkasteltaessa on myös hyvä huomioida, että ryhmään kuuluu myös muita luottoja kuin pikaluottoja. Se tarkoittaa sitä, että 300 euron saatavia koskevissa velkomustuomioissa voi olla mukana muitakin kuin pikaluottoja koskevia tuomioita. Samoin on myös oletettavaa, että yli 300 euron saatavia koskevissa velkomustuomioissa on maksamattomista pikaluotoista johtuvia asioita. Useat pikaluottoyritykset nimittäin tarjoavat myös yli 300 euron suuruisia pikaluottoja. Toiseksi osassa velkomustuomioita tuomitaan samalla kerralla maksettavaksi pikaluottojen ohella muitakin saatavia tai useampia alle 300 euron pikaluottoja, jolloin päämi- en yhteismäärä ylittää 300 euroa, ja nämä tuomiot ovat rajautuneet pikaluotoiksi oletet- tujen velkomustuomioiden ryhmän ulkopuolelle.⁷⁵

Näiden käsiteltyjen tilastojen valossa on selvää, että velkaongelmat eivät ole Suomessa vähentyneet pikaluottoja koskevien lainmuutosten myötä. Päinvastoin pikaluotoista ai- heutuneet velkomustuomiot ja maksuhäiriömerkinnät ovat vain edelleen lisääntyneet.

⁷⁴ Kuvio 3.

⁷⁵ Pikaluotto 2011 –työryhmä 2012, 13.

Voidaan sanoa, että pikaluottoja koskevat lainsäädäntömuutokset eivät ole tuottaneet toivottua tulosta. Tietysti lainmuutokset ovat melko tuoreita, joten kaikkia vaikutuksia ei vielä voida havaitakaan, mutta ainakaan vielä velkaongelmien määrä ei ole lähtenyt laskusuuntaan.

3.2.3 Pikaluottoyritysten toiminta

Pikaluottoyritysten toiminnan muutosten tarkastelua varten on perehdytty Tiina Puhakan vuoden 2011 marraskuussa valmistuneeseen opinnäytetyöhön ”Pikavippeihin liittyvän lainsäädännön uudistusten vaikutus”, jossa on tutkittu vuoden 2010 lakimuutosten vaikutuksia. Puhakka on tutkinut vaikutuksia haastatteluiden avulla. Puhakka on haastatellut työtään varten kuluttajaoikeusneuvojaa, kuluttajavirastoa sekä velkaneuvojaa, ja näistä vastauksista aion tuoda esille muutamia asioita.

Haastateltavilta kysyttiin mielipidettä, kuinka heidän mielestään pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön muuttaminen on vaikuttanut pikavippimarkkinoilla havaittuihin ongelmiin. Kuluttajaviraston lakimiehen mukaan pikaluottoyritysten toiminta ei ole muuttunut riittävästi, eikä säännöksiä ole alettu noudattaa tarpeeksi hyvin. Kuluttajaviraston lakimiehen sekä talous- ja velkaneuvonnan palvelupäällikön mukaan markkinointi oli pysynyt liian aggressiivisena, eivätkä kaikki yritykset ole noudattaneet säädöksiä todellisen vuosikoron ilmoittamisen velvollisuudesta markkinoinnissa.⁷⁶ Myös hallituksen esityksessä pikaluottoja koskevan lainsäädännön muuttamisesta mainitaan, että yksi syy pikaluotoista aiheutuneiden velkaongelmien pahenemiseen on se, että osa yrityksistä ei noudata luotonannossaan lain säännöksiä. Lainsäädännön noudattamisen laiminlyöntiin liittyviä ongelmia ei ole valvonnallisin keinoin saatu myöskään tehokkaasti poistettua, minkä voidaan arvioida johtuvan osittain valvontaviranomaisten puutteellisista resursseista.⁷⁷

Kuluttajavirasto on pyrkinyt puuttumaan lainvastaisiin markkinointitoimiin. Kuluttajaviraston Internet-sivuilta löytyy tiedotteita, joiden mukaan kuluttaja-asiamies on puuttunut lainvastaiseen markkinointiin. Esimerkkinä voidaan mainita 2.11.2011 julkaistu tiedote, jossa kerrotaan, että kuluttaja-asiamies on vaatinut Pikavippi.fi:n lainvastaisia

⁷⁶ Puhakka 2011, 44.

⁷⁷ HE 78/2012 vp, 9.

mainoksia kuriin uhkasakolla⁷⁸. Kuluttaja-asiamies on myös tehnyt hakemuksia markkinaoikeuteen joidenkin pikaluottoyritysten lainvastaisesta markkinoinnista ja markkinaoikeus on antanut esimerkiksi väliaikaisen markkinointikiellon uhkasakolla joillekin pikaluottoyrityksille⁷⁹. Tällaisia rikkomuksia on kuitenkin varmasti paljon enemmän, joita ei vain pystytä kaikkia havaitsemaan ja niihin puuttumaan.

Puhakan tutkimuksessa haastateltavia pyydettiin ottamaan kantaa lakiuudistuksella vaikuttettuihin ongelmakohtiin, eli kuinka lainmuutokset heidän mielestään ovat vaikuttaneet velkaongelmiin. Asiakkaan tunnistaminen koettiin kaikkien mielestä hyväksi uudistukseksi, koska sen avulla väärinkäytösten määrän uskottiin vähenevän. Myös pikaluottoyritysten rekisteröintivelvollisuutta pidettiin hyvänä muutoksena. Uskottiin niin sanottujen ”hämäräfirmojen” poistuvan markkinoilta, vaikkakin samalla todettiin rekisteröinnin tapahtuvan lähinnä muodollisin perustein, jolloin yrityksen rekisteröinti ei vielä takaa yrityksen vastuullisuutta ja luotettavuutta. Kuluttajaviraston lakimies oli kuitenkin sitä mieltä, että koska rekisteröinnin tarkoitus on päästää alalle vain kokemusta omaavat, lainkuuliaiset toimijat, toimii tämä käytäntö ongelmien ennaltaehkäisijänä. Vaikutuksia rekisteröintivelvollisuuden osalta on kuitenkin haastateltavien mukaan liian aikaista arvioida. Talous- ja velkaneuvonnan palvelupäällikön mukaan lainsäädäntöuudistukset parantavat kuluttajan asemaa, mutta eivät välttämättä muuta kuluttajan käyttäytymistä ja velanottoa.⁸⁰

3.2.4 Johtopäätökset

Lainmuutoksilla on pyritty sääntelemään pikaluottoyritysten toimintaa ja lisäämään niiden vastuullisuutta sekä vaikuttamaan vähentävästi kuluttajien velkaongelmiin. Pikaluottotoimintaa on alettu valvoa aiempaa tarkemmin, ja pikaluottoyrityksille on asetettu velvoitteita ja sääntöjä, joita niiden on noudatettava rangaistusten uhalla. Näillä pikaluottoyrityksiä velvoittavilla säännöillä on toisaalta pyritty myös ohjaamaan kuluttajien käyttäytymistä oikeaan suuntaan ja kannustettu harkitsemaan tarkemmin pikaluoton ottamista. Kuluttajien tiedonsaantioikeutta yritysten toiminnasta ja luoton tiedoista on parannettu. Tällä on pyritty ohjaamaan kuluttajaa miettimään tarkemmin luoton ottami-

⁷⁸ Kuluttaja-asiamies vaatii Pikavippi.fi:n lainvastaisia mainoksia kuriin uhkasakolla 2011.

⁷⁹ Markkinaoikeus määräsi pikaluottoja tarjoaville J.W.-Yhtiöt Oy:lle (MAO 21.3.2011. Dnro 87/11/M2) ja OPR-Vakuudelle (MAO 19.6.2012. Dnro 331/11/M2) markkinointikiellot 50 000 euron uhkasakolla.

⁸⁰ Puhakka 2011, 45.

seen liittyviä asioita ja eri vaihtoehtoja ja vertailemaan tarkemmin eri pikaluottoyrittäjiä.

Mitä sitten voimme aiemmin esitetyistä vaikutuksista huomata? Ensinnäkään otettujen pikaluottojen määrä tai pikaluottoyrittäjien määrä ei ole vähentynyt. Päinvastoin ne ovat jatkaneet vain kasvuaan. Toiseksi myös maksuhäiriömerkinnät ja velkomustuomiot ovat vain lisääntyneet lainmuutosten jälkeen. Kuluttajien aseman on todettu kyllä parantuneen pikaluottoyrittäjien toiminnan sääntelyllä, mutta nähtävästi uudistukset eivät ainkaan tilastojen valossa kuitenkaan ole muuttaneet kuluttajan käyttäytymistä ja velanottoa.

Näillä lainmuutoksilla on siis onnistuttu parantamaan kuluttajien asemaa, mutta pikaluottoyrittäjien toimintaan ei ole onnistuttu vielä puuttumaan tehokkaasti. On ollut nähtävissä, että pikaluottoyrittäjät eivät ole noudattaneet annettuja säännöksiä. Kuluttajasiameies on joutunut puuttumaan yritysten toimintaan ja on selvää, että kaikkia epäkohtia ei varmasti ole pystytty huomaamaan eikä niihin puuttumaan. Omasta mielestäni pikaluottojen markkinoinnissa pikaluottojen ottamisesta annetaan edelleen liian helppo kuva, eikä todellisia tietoja pikaluoton ottamiseen liittyvistä asioista kerrota mainoksissa usein lainkaan. Vaikka pikaluottoyrittäjille on asetettu rekisteröitymisvelvollisuus, ja näin niiden toimintaa on pystytty alkamaan seurata tarkemmin, ei tästä ole ollut hyötyä velkaongelmien ratkaisussa. Toki on hyvä, että ollaan enemmän tietoisia yrityksistä, jotka tarjoavat pikaluottoja, mutta yksinkertaisesti kuluttajaviraston ja aluehallintoviraston resurssit eivät riitä valvomaan kaikkia näitä yrityksiä ja niiden toimintaa niin tehokkaasti, että mahdollisiin epäkohtiin onnistuttaisiin puuttumaan.

Hyvää luotonantotapaa koskevat säännökset velvoittavat luotonantajaa toimimaan vastuullisesti ja avoimesti sekä kuluttajan etu huomioon ottaen niin luottoja markkinoitaessa, luottosopimusta tehtäessä kuin mahdollisia ongelmia selvittäessä. Nämä ovat hyvin tärkeitä asioita, mutta käytännössä tämä säännös on jäänyt melko väljäksi. Tulkintaerot ovat mahdollisia ja säännös ei velvoita pikaluottoyrittäjiä mihinkään konkreettisiin toimenpiteisiin. Tämä säännös on varmasti osittain vaikuttanut pikaluottoyrittäjien toimintaan, mutta tätä varmasti kannattaisi selkiyttää ja luoda selvempiä toimintatapoja koskevia säännöksiä.

Lainmuutoksilla on tehty muutos parempaan, mutta vielä on tekemistä, että pikaluotoista aiheutuvia ongelmia onnistuttaisiin karsimaan. Kun nyt hallitus ehdottaa säädettäväksi uusia pikaluottoja koskevia lainsäädäntöuudistuksia, olisi jo tässä vaiheessa hyödyllistä tutkia, mitä mahdollisia vaikutuksia näillä uusilla lainsäädäntöuudistuksilla saattaisi olla. Ollaanko menossa oikeampaan suuntaan, ja saataisiinko näillä ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla tavoiteltuja muutoksia aikaan?

4 HALLITUKSEN LAKIESITYS – ARVIO TULEVASTA

4.1 Hallituksen esitys

Oikeusministeriö asetti 2.12.2011 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus pikaluottoja koskevan lainsäädännön muuttamisesta. Työryhmä antoi mietintönsä oikeusministeriölle 11.4.2012.⁸¹ Oikeusministeriö pyysi lausuntoa työryhmän ehdotuksesta 40 viranomaiselta ja yhteisöltä, joista lausunnon antoi 34. Lisäksi yhdeksän muuta tahoa antoivat lausunnon.⁸² Työryhmän mietinnön pohjalta tehtiin hallituksen esitys, joka annettiin eduskunnalle käsiteltäväksi 6.9.2012⁸³.

Hallituksen esityksessä on tuotu esille ehdotuksia lainsäädännön uudistamisesta, joiden pääasiallisena tavoitteena on vähentää pikaluotoista aiheutuvia velkaongelmia. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi KSL:n 7 lukua, eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annettua lakia sekä KorkoL:n 2 §:ää.⁸⁴

4.1.1 Muutokset kuluttajansuojalakiin

Ensisijaisena keinona velkaongelmien vähentämiseen hallitus esittää KSL:iin pienten kuluttajaluottojen hintasääntelyä. Hintasääntelyllä tarkoitetaan sitä, että lailla säädettäisiin suurimmasta sallitusta luoton todellisesta vuosikorosta. Oikeusministeriön Pikaluotto 2011 –työryhmän mietinnössä pohdittiin kahta erilaista hintasääntelyn mallia. Ensimmäisessä ehdotuksessa pohdittiin mallia, jossa pikaluottoyritys saisi periä kuluttajalta säännellyn vuosikoron lisäksi erikseen tietyt luottokustannukset. Toinen ehdotettu malli oli toteutus, jossa luottokustannusten enimmäismäärä rajattaisiin luoton todellisen vuosikoron perusteella.⁸⁵ Työryhmä ehdotti hintasääntelyn toteuttamista ensisijaisesti jälkimmäisen vaihtoehdon mukaisesti⁸⁶, ja oikeusministeriön toteuttamalla lausuntokieroksella enemmistö lausunnon antajista oli tämän vaihtoehdon kannalla. Kuluttajavirasto muun muassa totesi lausunnossaan, että todelliseen vuosikorkoon perustuva korko-

⁸¹ Heiskanen 2012, 8.

⁸² Mts. 9.

⁸³ Valtioneuvoston yleisistunto 6.9.2012.

⁸⁴ Mt.

⁸⁵ Pikaluotto 2011 –työryhmä 2012, 28.

⁸⁶ Mt.

katto on ennakoitavuuteen ja oikeusvarmuuteen liittyvillä perusteilla parempi vaihtoehto. Vantaan sosiaalinen luototus taas perusteli lausunnossaan todelliseen vuosikorkoon perustuvan hintasääntelyn paremmuutta sillä, että kun korkokattoon täytyy sisältyä kaikki kulut ja korot, ei jää tulkinnanvaraisuutta ja valvonta on selvää.⁸⁷

Niinpä hallituksen esityksessä päädyttiin ehdottamaan toteutettavaksi jälkimmäistä hintasääntelyä, jossa säädettäisiin suurimmasta sallitusta luoton todellisesta vuosikorosta. Ehdotuksen mukaan luottosopimuksen mukainen luoton todellinen vuosikorko saisi jatkossa olla enintään KorkoL:ssa tarkoitettu viitekorko lisättynä 50 prosentilla. Tämän päivän viitekorolla korkokatto olisi siis 51 prosenttia. Luoton todellista vuosikorkoa laskettaessa otettaisiin lisäksi huomioon luoton korko sekä luoton johdosta perittävät muut luottokustannukset.⁸⁸

Oikeusministeriön asettama Pikaluotto 2011 –työryhmä ehdotti mietinnössään, että hintasääntely koskisi vain alle 1 000 euron suuruisia luottoja, koska näihin on liittynyt suhteessa eniten velkaongelmia. Muun muassa Suomen Pienlainayhdistys ry kuitenkin toi esiin sen seikan, että ehdotus voisi johtaa luottotarjonnan siirtymiseen suurempiin, hintasääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle jääviin luottoihin ja nopeuttaa kuluttajien velkakierteeseen joutumista. Tämän vuoksi esityksessä on päädytty laajentamaan hintasääntelyn soveltamisalaa siten, että euromääräinen raja olisi 2 000 euroa. Suuremman euromäärärajan myötä riskin epätoivotuista vaikutuksista uskotaan vähenevän, sillä luottoriski kasvaa tuntuvasti luottosumman kasvaessa, eikä sen vuoksi ole oletettavaa, että luotonantajat ryhtyisivät myöntämään nykyistä tuntuvasti suurempia luottoja sääntelyn kiertämiseksi.⁸⁹

Seuraavaksi esitetty taulukko⁹⁰ kertoo, kuinka ehdotettava korkokattosäännös vaikuttaisi yhdessä erässä maksettavien luottojen enimmäishintoihin tämänhetkisellä viitekorolla eli luottosopimuksen mukaisen luoton todellisen vuosikoron ollessa 51 prosenttia. Luoton todellinen vuosikorko on laskettu käyttämällä oikeusministeriön asetuksen⁹¹ liitteen

⁸⁷ Heiskanen 2012, 15.

⁸⁸ HE 78/2012 vp, 11.

⁸⁹ Mts. 12.

⁹⁰ Taulukko 2.

⁹¹ Oikeusministeriön asetus kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta 824/2010.

1 mukaista laskentakaavaa ja olettaen, että vuodessa on 365 päivää. Luvut ovat pyöristetty alaspäin kokonaiseen senttiin.⁹²

TAULUKKO 2. Luottojen enimmäishinnat

Laina- pääoma	Laina-aika (vrk)					
	14	30	60	90	180	365
€						
100,00	101,59	103,44	107,00	110,69	122,53	151,00
300,00	304,78	310,33	321,02	332,09	367,61	453,00
500,00	507,96	517,22	535,04	553,48	612,68	755,00
800,00	812,74	827,56	856,07	885,57	980,29	1 208,00
1 500,00	1 523,90	1 551,68	1 605,14	1 660,44	1 838,04	2 265,00

Hintasääntelyn ehdotetaan kattavan rahaluottojen lisäksi myös yhdistelmäluottotuotteet, joilla tarkoitetaan sellaisia jatkuvia luottoja, joita kuluttaja voi käyttää sekä luottoyrittäjien kanssa yhteistoiminnassa olevien kauppiaiden verkkokaupoissa että myös nostamalla rahaluottoa suoraan tililleen. Tämä siitä syystä, että jos yhdistelmäluottotuotteet jätettäisiin hintasääntelyn ulkopuolelle, jäisi tällöin osa rahaluotoistakin. Hyödykesidonnaisien luottojen ehdotetaan jäävän edelleen hintasääntelyn ulkopuolelle.⁹³

Hyvää luotonantotapaa koskevaa periaatetta ehdotetaan täydennettäväksi siten, että jatkossa ei olisi enää sallittua käyttää lisämaksullista tekstiviestipalvelua luottosuhteeseen liittyvässä asioinnissa. Luoton hakemisesta ja myöntämisestä aiheutuneet korkeat tekstiviestikulut ovat selvästi vaikeuttaneet luoton kokonaiskustannusten hahmottamista, ja muutoksen tarkoituksena olisi estää tämän ongelman esiintyminen jatkossa. Samalla poistuisivat pikaluottoihin liittyvässä tekstiviestiasioinnissa ilmenneet muunlaiset ongelmat. Sääntelyn ehdotetaan koskevan myös muita vastaavia lisämaksullisia palveluja, multimediaviestipalveluja. Tässä esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta sääntelyn ulottamista lisämaksullisiin puhelinpalveluihin, koska tällaisiin palveluihin ei ole havaittu liittyneen ongelmia.⁹⁴

⁹² HE 78/2012 vp, 13.

⁹³ Mt.

⁹⁴ Mt.

Esityksessä ehdotetaan täsmennystä luotonantajan velvollisuuteen arvioida kuluttajan luottokelpoisuus. Kun nykyisen KSL:n 7 luvun 14 §:n mukaan luottokelpoisuuden arviointi on tehtävä riittävien tietojen perusteella luoton määrä ja muut olosuhteet huomioon ottaen, tulisi jatkossa luottokelpoisuuden arviointi tehdä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien tietojen perusteella. Muutoksen tavoitteena on saada luotonantajat selvittämään nykyistä tarkemmin kuluttajan luottokelpoisuus myös määrältään pienemmissä luotoissa. Tarpeellisia tietoja kuluttajan taloudellisen tilanteen ja luoton takaisinmaksukyvyn selvittämiseksi ovat kuluttajan tulojen määrä ja peruste sekä tämän menot, velat, varat ja mahdolliset takausvastuut. Jatkossakin perusvaatimuksena luottokelpoisuuden arvioinnissa olisi kuluttajan luottotietojen tarkistaminen. Ja nykyisen käytännön mukaan poikkeuksena olisivat tapaukset, joissa luotonantaja tuntee kuluttajan taloudellisen tilanteen entuudestaan pidemmältä ajalta, jolloin sillä on perusteltu syy olettaa, että kuluttajalla on taloudelliset edellytykset täyttää sitoumuksensa.⁹⁵

4.1.2 Muutokset muihin lakeihin

KorkoL:n osalta esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi KorkoL:n säännöstä tahdonvaltaisuudesta, joka koskee lain pakottavuuden kiertämisen estämistä. Säännöksen viimeistä virkettä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että kiellettyä toimintaa on myös KorkoL:n kiertäminen sellaisella viivästyksen varalta tehdyllä sitoumuksella, jonka mukaan velallisen tulee maksaa viivästyskoron sijasta tai sen lisäksi kertaluonteinen suoritus, kuten sopimussakko.⁹⁶

Lakiin eräiden luotonantajien rekisteröinnistä ehdotetaan myös tehtävän joitakin muutoksia. Esityksessä ehdotetaan ensinnäkin, että lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin luotonantajan velvollisuudesta säilyttää luotonantoon liittyvät asiakirjat ja tiedot. Luotonantoon liittyvillä asioilla tarkoitetaan esimerkiksi ennakkotietolomaketta, luottosopimusta sekä kuluttajalta tai muista lähteistä saatua kuluttajan luottokelpoisuuden arvioimisessa käytettyä aineistoa. Luotonantoon liittyvillä tiedoilla taas tarkoitetaan esimerkiksi lokitietoja, jotka ovat syntyneet luottotietojen tarkistamisesta. Tiedot olisi säännöksen mukaan säilytettävä viiden vuoden ajan siitä, kun luotto on kokonaisuudes-

⁹⁵ HE 78/2012 vp, 11.

⁹⁶ Mts. 13.

saan erääntynyt maksettavaksi. Säännöksellä pyritään turvaamaan aluehallintoviraston tiedonsaantioikeuksien toteutuminen sen valvoessa luotonantajia.⁹⁷

Toinen uusi ehdotettu muutos lakiin eräiden luotonantajien rekisteröinnistä on 10 a §:n 2 momentin säännös valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeudesta. Siinä säädetään aluehallintoviranomaisten oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä tietoja muulta yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä kuin luotonantajalta. Käytännössä tällaisia tahoja voivat siis olla esimerkiksi luottolaitokset. Asiakirjojen tai tietojen tulisi olla valvonnan kannalta välttämättömiä, jotta yksityisellä yhteisöllä tai henkilöllä olisi velvollisuus antaa niitä aluehallintoviranomaiselle. Välttämättömyysvaatimuksesta johtuen aluehallintovirastolla ei olisi oikeutta saada salassa pidettäviä asiakirjoja tai tietoja esimerkiksi silloin, kun asia olisi mahdollista selvittää muilla keinoin. Tiedonsaantioikeus rajattaisiin lisäksi vain niihin tilanteisiin, joissa aluehallintovirasto selvittäisi kysymystä joko siitä, kuuluuko luottojen tarjoaminen lain soveltamisalaan tai siitä, kuka luottoja tosiasiaassa tarjoaa.⁹⁸

Lain 10 a §:n 3 momenttiin ehdotetaan säädettäväksi lainvalvontaviranomaisten tiedonsaantivelvollisuutta koskevasta poikkeuksesta. Kyseisen momentin mukaan oikeudenkäyntiasiamiehet ja –avustajat suljettaisiin ehdotetun tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle heidän asiakkaitaan koskevien tietojen osalta. Tämän tarkoituksena olisi turvata oikeudenkäyntiasiamiehen tai –avustajan ja tämän asiakkaan välinen luottamussuhde. Poikkeus koskisi oikeudenkäyntiasiamies- ja avustajatehtävissä saatujen tietojen lisäksi myös muita asianajajan lakisääteisen salapitovelvollisuuden alaisia tietoja.⁹⁹

Lain 11 §:ään ehdotetaan säädettäväksi myös joitakin muutoksia aluehallintoviraston toimivaltaan. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan tapauksissa, joissa muu yksityinen yhteisö tai henkilö kuin luotonantaja laiminlyö tiedonantovelvollisuuden, voisi aluehallintovirasto kehottaa tiedonantovelvollista määrääjassa täyttämään velvollisuuden. Kehotuksen tehosteeksi voitaisiin 4 momentin mukaan asettaa uhkasakko.¹⁰⁰

⁹⁷ HE 78/2012 vp, 19.

⁹⁸ Mts. 20.

⁹⁹ Mts. 20.

¹⁰⁰ Mts. 20.

Momenttiin ehdotetaan laajennettavaksi aluehallintoviraston harkintavaltaa sen suhteen, tulisiko lainvastaisesti ilman rekisteröintiä harjoitettua kuluttajaluottojen tarjoamista tehostaa uhkasakolla. Tämänhetkisten säännösten mukaan aluehallintovirasto voi jättää uhkasakon asettamatta silloin, kun sitä erityisestä syystä on pidettävä tarpeettomana. Lainmuutoksessa uutta olisi se, että uhkasakko voitaisiin jättää asettamatta myös silloin, kun asia olisi syytä saattaa tutkittavaksi mahdollisena luotonantajarikoksena. Rangaistussäännöksiin ehdotetaan sellaista muutosta, että kun nykyisin uhkasakolla määrättyä kieltoa rikkonutta tahoa ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta, muutettaisiin lakia siten, että kielto tuomita rangaistukseen samasta teosta koskisi vain niitä tapauksia, joissa uhkasakko on lainvoimaisella päätöksellä myös tuomittu maksettavaksi.¹⁰¹

4.2 Muutosten mahdolliset vaikutukset

Lainmuutosten mahdollisia vaikutuksia olen tutkinut perehtymällä hallituksen esitykseen ja siinä mainittuihin lain mahdollisiin vaikutuksiin sekä eri tahojen lausuntokierroksella antamiin lausuntoihin kyseisestä aiheesta. Hallituksen esityksessä arvioidaan merkittävimmän muutoksen olevan ehdotettu luottojen hintasääntely. Se tulisi toteutuessaan vaikuttamaan niin kuluttajiin kuin pienten luottojen tarjoajiin, erityisesti pikaluottojen tarjoajiin. Kun tällä hetkellä luoton todellinen vuosikorko pikaluotoissa on noin 920 prosenttia, saisi se lainmuutoksen jälkeen olla enintään 51 prosenttia, jolloin pikaluotoista voisi periä korkoa ja muita kuluja huomattavasti nykyistä vähemmän. Esityksessä arvioidaan, että hintasääntelystä huolimatta ainakin osan pikaluottojen tarjoajista olisi silti edelleen mahdollista jatkaa toimintaansa. Selvää kuitenkin on, että pikaluottojen kaltaisten rahaluottojen tarjonta tulisi varmasti vähenemään hintasääntelyn johdosta merkittävästi.¹⁰² Kuluttajan aseman hallituksen esityksessä uskotaan kuitenkin hintasääntelyn johdosta paranevan, koska pikaluottojen tarjonta olisi jatkossa mahdollista vain nykyistä edullisemmin ehdoin¹⁰³.

Oikeusministeriön järjestämällä lausuntokierroksella 43 eri tahoa antoivat lausuntonsa Pikaluotto 2011 –työryhmän pikaluottoja koskevasta lakiehdotuksesta. Ehdotettu hintasääntely keräsi runsaasti palautetta lausunnonantajilta. Suurin osa piti hintasääntelyä

¹⁰¹ HE 78/2012 vp, 20.

¹⁰² Mts. 14.

¹⁰³ Mts. 15.

tarpeellisenä muutoksena, mutta erityisesti pikaluottoalaa edustavat lausunnonantajat olivat toista mieltä.¹⁰⁴ Osa piti tärkeänä sitä, että hintasääntelystä huolimatta mahdollisuus pikaluottotoiminnan harjoittamiseen tulee säilyttää pikaluottoyrityksillä¹⁰⁵. Turun velkaneuvontatoimisto olisi kuitenkin pitänyt parhaimpana ratkaisuna pikaluottojen täyskieltoa¹⁰⁶. Joitakin tahoja epäilytti, onnistutaanko hintasääntelyllä puuttumaan tehokkaasti velkaongelmiin. Esimerkiksi Velkaneuvonta ry:n mielestä tehokkaampi keino puuttua ongelmiin olisi parantaa kuluttajien luottokelpoisuuden arviointia¹⁰⁷.

Suomen Pienlainayhdistys reagoi ehdotettuun korkokattoon voimakkaasti. Pienlainayhdistyksen mukaan esitetyn mukainen korkokatto tulisi estämään pikaluottotoiminnan kokonaan, koska toteutuessaan korkokatto leikkaisi yritysten lainakohtaista tuloa noin 90 – 95 prosenttia nykyisestä kustannusten säilyessä ennallaan. Pienlainayhdistyksen toiminnanjohtaja Kari Kuusisto katsoo, että muutoksen jälkeen pikaluottoyrittäjän lainatulot eivät kattaisi edes peruskustannuksia, joita aiheutuu esimerkiksi asiakkaan tunnistamisesta ja luottotietokyselyistä. Lainmuutos johtaisi Kuusiston mukaan väistämättä usean yrityksen koko nykymuotoisen liiketoiminnan lakkaamiseen ja vaarantaisi näin ollen 700 työpaikkaa Suomessa. Pienlainayhdistyksen mukaan korkokaton säätäminen puuttuisi voimakkaasti perustuslain turvaamaan elinkeinovapautteen ja omaisuuden suojaan.¹⁰⁸

Suomen Pienlainayhdistys on myös esittänyt, että ehdotetun hintasääntelyn johdosta pikaluottoja saatettaisiin siirtyä tarjoamaan suomalaisille kuluttajille ulkomailta käsin. Hallitus on esityksessään tähän mielipiteeseen viitaten tuonut esille niin sanotun Rooma I –asetuksen¹⁰⁹, johon sisältyy heikomman osapuolen suojaamiseksi erityiset säännökset lainvalinnasta kuluttajasopimuksissa. Erityissäännösten tavoitteena on turvata se, ettei kuluttaja menetä asuinpaikkavaltionsa lain pakottavien säännösten antamaa suojaa sellaisessakaan tapauksessa, että kuluttajan kanssa sovitaan vieraan valtion lain soveltamisesta.¹¹⁰ Käytännössä siis kuluttajalla olisi kuitenkin samat oikeudet, vaikka hän hankkisi pikaluoton ulkomailta.

¹⁰⁴ Heiskanen 2012, 9.

¹⁰⁵ Mts. 14 - 16.

¹⁰⁶ Mts. 15.

¹⁰⁷ Mts. 15.

¹⁰⁸ Esitetty korkokatto loukkaisi elinkeinovapautta 2012.

¹⁰⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 593/2008 sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista

¹¹⁰ HE 78/2012 vp, 15.

Kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnin tiukentaminen keräsi myös runsaasti myönteistä palautetta, ja se koettiin lausunnonantajien mielestä tarpeelliseksi. Joidenkin mielestä säännöstä kannattaisi kuitenkin selventää niin, että sanamuoto muutettaisiin tarkemmaksi tai asiasta laadittaisiin tarkat ohjeet, jotta luotonantajat selvittäisivät luotonhakijan luottokelpoisuuden nykyistä tarkemmin. Valtakunnanvoudinvirasto totesi lausunnossaan, että myönnettävien lainojen määrä voisi tulla vähenemään ehdotettujen muutosten myötä, kun sellaisten lainanhakijoiden määrä vähentyisi, jotka hakevat luottoa hetken mielijohteesta, vaikka todellista maksukykyä ei ole. Toisaalta useampi taho totesi ehdotetun muutoksen myös lisäävän luoton perimiskuluja ja sitä kautta luoton kokonaiskuluja.¹¹¹

Hallituksen esityksessä mainitaankin yhdeksi mahdolliseksi vaikutukseksi luottojen kokonaiskustannusten kasvu, mikäli luotonantajille asetettaisiin velvollisuus arvioida nykyistä tarkemmin kuluttajan taloudelliset olosuhteet. Tällä viitataan erityisesti sellaisiin luotonantajiin, jotka eivät jo nykyisin arvioi lainanhakijan luottokelpoisuutta näin laajasti ja jotka eivät jo nykyisin tarkista, onko lainanhakijalla maksuhäiriömerkintöjä. Hyötynä tässä voidaan kuitenkin nähdä luotonantajan näkökulmasta se, että tarkempi kuluttajan luottokelpoisuuden arviointi voisi tulla vähentämään luottotappioita.¹¹²

Kuluttajan näkökulmasta uudistus voisi johtaa siihen, että luotonhakuprosessi saattaisi joissakin tapauksissa hidastua nykyisestä. Lisäksi uudistuksen myötä osa kuluttajista ei jatkossa mahdollisesti saisi edes rahamäärältään pientä luottoa, jolloin kuluttaja ei kykenisi suoriutumaan muiden velkojensa hoidosta. Tätä kylläkin voidaan pitää velkaongelmien kannalta myönteisenä seikkana. Pidemmällä tähtäimellä on kuitenkin nimittäin kuluttajan edun mukaista, ettei hänelle myönnetä luottoa, jonka takaisinmaksuun hänellä ei ole edellytyksiä ja jolla velkaongelmien kohtaamista vain pyritään siirtämään myöhemmäksi.¹¹³

Ehdotusta maksullisten tekstiviestipalvelujen rajoittamisesta pidettiin useimpien lausunnonantajien keskuudessa kannatettavana. Helsingin käräjäoikeus huomautti ehdotetun sääntelyn kuitenkin voivan johtaa siihen, että ongelmat siirtyisivät puhelinpalvelui-

¹¹¹ Heiskanen 2012, 12 – 13

¹¹² HE 78/2012 vp, 15.

¹¹³ Mt.

hin.¹¹⁴ Hallitus uskoo esityksessään kiellon parantavan kuluttajien asemaa, kun uudistus tulisi helpottamaan luoton todellisten kustannusten hahmottamista. Samoin pikaluotoista kuluttajille aiheutuneiden tekstiviestipalveluihin liittyneiden muuntyyppisten ongelmien uskotaan samalla poistuvan.¹¹⁵

KorkoL:n muutoksella ei tulisi hallituksen mukaan olemaan erityisiä vaikutuksia, koska tämänkaltaisten sopimussakkoehtojen käyttäminen on jo nykyisin hyvin poikkeuksellista. Myöskään ehdotettu luotonantoon liittyvien asiakirjojen ja tietojen säilytysvelvollisuus ei tulisi aiheuttamaan merkittäviä vaikutuksia. Sellaisille luotonantajille kyseinen muutos aiheuttaisi kustannuksia, jotka eivät jo nykyisin säilytä näitä asiakirjoja ja tietoja. Säilytysvelvollisuuksista on säädetty eräissä muissakin laeissa, ja tietojen säilyttäminen on myös luotonantajan oman edun mukaista, joten tällaisia luotonantajia, joille muutos merkitsisi kustannusten kasvua, on varsin vähän.¹¹⁶

Näiden tutkittujen mahdollisten vaikutusten pohjalta aion lopuksi pohdinta-osuudessa syventyä vielä tähän aiheeseen ja mahdollisiin vaikutuksiin ja pohtia, olisivatko nämä ehdotetut muutokset riittäviä suomalaisten velkaongelmien vähentämiseksi. Lisäksi pohdin, mitä mahdollisesti tulisi lisäksi huomioida ja ehkä vielä ehdotuksissa muuttaa.

¹¹⁴ Heiskanen 2012, 17.

¹¹⁵ HE 78/2012 vp, 15.

¹¹⁶ Mts. 16.

5 POHDINTA

Pikaluotot ovat raivanneet menestyksekkäästi tiensä Suomen markkinoille ja luoneet Suomeen vuodesta 2005 alkaen täysin uuden lainansaantimuodon kuluttajien iloksi ja suruksi. Markkinoinnillaan yritykset ovat luoneet kuvan helposta, nopeasta ja kaikille mahdollisesta luottomuodosta, johon osa kuluttajista on jäänyt jopa ”koukkuun”. Uskotaan, että pikaluotot ovat aiheuttaneet usean suomalaisen velkaongelmat ja ajaneet usean ihmisen niin sanottuun pikaluottokierteeseen, josta ei helposti ole poispääsyä. Viime vuosina näiden ongelmien karsimiseksi on tehty lainmuutoksia, joilla on pyritty vähentämään suomalaisten velkaongelmia, ja nyt eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys, jossa on ehdotuksia pikaluottoyritysten toimintaa koskevista lainmuutoksista. Palataan vielä sekä aiempien lainmuutosten ja uusien lakiehdotusten vaikutuksiin ja pohditaan, ovatko nämä riittäviä velkaongelmien vähentämiseksi, vai olisiko jotain vielä pitänyt ottaa huomioon.

Vuoden 2010 pikaluottoja koskevat lainmuutokset eivät saaneet toivottuja tuloksia aikaiseksi. Muutoksia toki tapahtui ja kuluttajan asemaa parannettiin, mutta selvät velkaongelmia karsivat vaikutukset jäivät vähäisiksi. Vaikka kuluttajien tiedonsaantimahdollisuuksia parannettiin ja toimintaa säänneltiin lisää, ei kuluttajien käyttäytymisessä havaittu toivottuja muutoksia. Osa pikaluottoyrityksistä tosin ei edes noudattanut asetettuja säännöksiä. Pikaluottoyritysten ja myönnettyjen pikaluottojen määrät jatkoivat vain kasvuaan ja suomalaisten velkaongelmia ei saatu vähenemään. Jotain jäi puuttumaan, ja pikaluottomarkkinat jatkoivat kasvuaan lainmuutoksista huolimatta.

Onkin ollut mielenkiintoista perehtyä vielä käsittelyvaiheessa olevaan hallituksen lakiesitykseen ja tutkia, mitä mahdollisia vaikutuksia nämä lainmuutokset voisivat toteutessaan tuoda tullessaan. Tässä vaiheessa voidaan vielä pohtia, ovatko ehdotetut muutokset riittäviä pikaluotoista aiheutuvien ongelmien poistamiseksi vai tulisiko jotain vielä ottaa erityisesti huomioon. Selvää on, että rajoituksia tämän hetkiseen tilanteeseen on saatava, koska pikaluottoyritykset saavat edelleen harjoittaa rahoitustoimintaansa melko vapaasti. Ehdotetuilla lainmuutoksilla uskoisin kyllä voivan saada muutoksia aikaan.

Syksyn 2012 hallituksen esittämät lainmuutokset ovat hieman niin sanotusti ”järeempiä” verrattuna vuoden 2010 lainmuutoksiin. Erityisesti ehdotettu hintasääntely tulisi

olemaan toteutuessaan merkittävä muutos pikaluottomarkkinoilla, ja on selvää, että se tulisi vaikuttamaan pikaluottoyritysten toimintaan. Tässä vaiheessa voidaan tietysti vain spekuloida, mutta eri tahojen antamien lausuntojen ja hallituksen esityksen valossa voidaan varmaksi todeta, että pikaluottotoiminta tulisi vähentymään selvästi. Pikaluottoyritysten tuloja vähentäisi myös ehdotettu kiello käyttä lisämaksullista tekstiviestipalvelua luottosuhteeseen liittyvässä asioinnissa. Kuluttajien kannalta hintasääntely toki tarkoittaisi parempaa tilannetta, kun luottoa olisi mahdollista saada edullisemmin.

Kun hintasääntely tulisi vähentämään pikaluottoyritysten määrää, ehdotettu luotonantajan velvollisuus arvioida tarkemmin kuluttajan luottokelpoisuus tulisi varmasti vähentämään myönnettyjen pikaluottojen määrää. Kun luotonantajan tulisikin selvittää tarkemmin kuluttajan taloudelliset edellytykset luoton ottamiseen, ei luottoa voisikaan myöntää jokaiselle luotonhakijalle. Tämä tulisi jälleen myös vaikeuttamaan pikaluottoyritysten toimintaa.

Velkaongelmaiset eivät lainmuutosten myötä enää tulisi saamaan enempää pikaluottoja, kun heidän luottokelpoisuutensa tarkistettaisiin. Tämä olisi kuluttajan kannalta sinänsä hyvä asia, koska lisävelkaantuminen loppuisi siihen paikkaan. Itse velkaongelmat eivät kuitenkaan tulisi loppumaan siihen. Suomessa on paljon henkilöitä, jotka ovat joutuneet velkakierteeseen, kun aiemman velan maksamiseksi on otettu uusi laina. Tällaisten henkilöiden velkaantuminen voitaisiin saada päätökseen, mutta vanhat velat jäisivät edelleen henkilön maksettavaksi. Pitkällä tähtäimellä tämä olisi kuitenkin sekä kuluttajan että yhteiskunnan etu, kun kuluttajan ylivelkaantuminen tulisi tiensä päähän. Ylivelkaisuus aiheuttaa usein syrjäytymistä yhteiskunnasta ja lopulta syrjäytymisen kustannukset tulevat yhteiskunnan maksettavaksi.

Pikaluottojen täyskieltoakin pohdittiin lainvalmisteluvaiheessa. Kansanedustaja Sampsa Kataja ajoi lakialoitetta, jossa ehdotettiin pikaluottojen kieltämistä kokonaan. Hallituksen esityksessä ei täyskiellon mahdollisuutta otettu kuitenkaan esille ollenkaan. Vaikka pikaluottoyritysten määrä tulisi muutosten myötä vähenemään huomattavasti, säännökset olisivat hallituksen mukaan sellaisia, että osa yrityksistä voisi edelleen jatkaa toimintaansa, tarkkoja pelisääntöjä noudattaen ja kuluttajan etu oikeasti huomioiden. Pikaluottotoiminnan rajoittamisen yhteydessä onkin tärkeä huomioda, että Suomen perustuslaissa on turvattu oikeus elinkeinovapauteen. Pikaluottotoiminnan rajoittaminen niin,

ettei pikaluottoyrittäjillä olisi mahdollisuutta harjoittaa elinkeinotoimintaa tosiasiaa enää ollenkaan, voitaisiin tulkita jopa elinkeinovapaussäännöksen rikkomiseksi.

Suomen Pienlainayhdistys on tuonut paljon esille pikaluottojen suosiota ja niiden myönteisiä vaikutuksia. On totta, että jonkinlainen tarve Suomessa on pieniin ja nopeasti saataviin luottoihin, koska kaikille ihmisille saattaa tulla eteen yllättäviä tilanteita, joissa tarvitaan nopeaa rahoitusta. Säännöksillä tätä toimintaa on kuitenkin rajoitettava, jotta velkakierteeseen joutumista ei enää tapahtuisi ja kevytmielinen velkaantuminen loppuisi.

Säännöksiä uudistettaessa myös pikaluottoyrittäjien valvontaa on tehostettava. Koska aiempien lainmuutosten toteutuessa huomattiin epäkohtia pikaluottoyrittäjien toiminnassa säännösten noudattamisen suhteen, olisi uusien muutosten mahdollisesti toteutuessa erityisesti syytä kiinnittää huomiota pikaluottoja tarjoavien yritysten toimintaan. Se onkin otettu hyvin huomioon hallituksen esityksessä, kun on ehdotettu aluehallintoviraston toimivallan laajentamista ja tiedonsaantioikeuksien toteutumisen turvaamista. Tietysti tehostettu valvonta tulisi lisäämään myös valtiolle aiheutuvia kustannuksia, kun aluehallintoviraston toimitapoja tulisi miettiä uudestaan, ja mahdollisesti valvonta tulisi lisäämään työvoiman tarvetta. Resursseja olisikin varmasti syytä lisätä, koska kuten aiempien lainmuutosten jälkeen huomattiin, pikaluottoyrittäjien toimintaa valvovilla viranomaisilla ei yksinkertaisesti ollut tarpeeksi resursseja puuttua kaikkiin epäkohtiin.

Eräs mielestäni huomion arvoinen seikka on se, että erityisesti nuorten velkaongelmia ei ole huomioitu lakiehdotuksissa, vaikka useiden tutkimusten mukaan maksuvaikeudet kasaantuvat juuri nuorimpiin ikäluokkiin. Pikavippejä ottavat etenkin nuoret, jotka eivät hallitse talouttaan ja usein pikaluottoja otetaan hetken mielijohteesta. Ongelmana on erityisesti se, että jos nuoren luottotiedot menevät jo 18-vuotiaana, on nuorella suuri riski syrjäytyä; työpaikkaa ei saa eikä viitsikään hankkia, koska tulot menevät suoraan ulosottoon. Tämä aiheuttaa taas kustannuksia koko yhteiskunnalle. Siksi mielestäni lakiesityksessä olisi kannattanut huomioida erityisesti nuoret, jotka ovat pikaluottojen riskikäyttäjiä. Voisimme ottaa mallia Ruotsin lainsäädännöstä, jossa pikaluottojen myöntäminen on kielletty alle 30-vuotiaille. Siihen ikään mennessä voisi ihminen olla jo hieman enemmän kokenut ja miettiä tarkemmin omien tekojensa kauaskantoisempia seurauksia.

Toinen asia, mistä mielestäni voisi myös ottaa Ruotsin lainsäädännöstä mallia, on positiivinen luottotietorekisteri, mitä erityisesti Suomen Pienlainayhdistys on pyrkinyt tuomaan esille ja ehdottanut sen toteuttamista Suomessakin. Sen avulla luotonantajan olisi helpompi muodostaa kuva kuluttajan kokonaistilanteesta ja maksukyvyistä ja rekisteri helpottaisi siten kuluttajaan liittyvän riskin arviointia. Positiivisella luottotietorekisterillä saataisiin tehokkaasti karsittua ylivelkaiset, pienituloiset ja tulottomat ja ongelmaikäyttäjät, jotka velkaantuvat lainoja ketjuttamalla¹¹⁷.

Pikaluottoja ei voida yksin syyttää suomalaisten velkaongelmista. On kuitenkin selvää, että pikaluotot nimenomaan ovat ajaneet joitakin ihmisiä velkakierteeseen, kun maksukyvyttömyydestä huolimatta ihmiset ovat saaneet uusia pikaluottoja. Pikaluotoista aiheutuviin ongelmiin onkin tärkeä puuttua, jotta ihmisten velkakierteeseen joutuminen saataisiin loppumaan ja joitain velkaongelmia karsittua pois. Hallituksen esityksessä on huomioitu monia asioita ja pyritty puuttumaan ongelmiin järein keinoin. Jotkin asiat vielä mietityttävät, onko niitä huomioitu tarpeeksi. Nähtäväksi kuitenkin jää, tuleeko lainmuutoksia, millaisiin muutoksiin lopulta päädytään ja erityisesti – millaisia vaikutuksia näillä muutoksilla tulee olemaan.

¹¹⁷ Suomen Pienlainayhdistys ry, lausunto 4.5.2012.

LÄHTEET

Lait ja asetukset

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 17.6.2008, (EY) N:o 593/2008, EUVL L 177, 4.7.2008.

Korkolaki 20.8.1982/633.

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38.

Kulutusluottodirektiivi 2008/48/EY.

Konsumentkreditlag SFS 2010:1846.

Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä 27.8.2010/747.

Laki luottolaitostoiminnasta 9.2.2007/121.

Luottotietolaki 11.5.2007/527.

Oikeusministeriön asetus kuluttajaluoton todellisesta vuosikorosta 15.9.2010/824.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Muut virallislähteet

HE 64/ 2009 vp - Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun, rikoslain 36 luvun 6 §:n ja korkolain 4 §:n muuttamisesta.

HE 24/2010 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta ja eräiden luotonantajien rekisteröinnistä sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.

HE 57/2012 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisten sopimusten maksuehdoista, laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.

HE 78/2012 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun, eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain sekä korkolain 2 §:n muuttamisesta.

LA 58/2011 vp. Lakialoite: Laki kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta.

La 59/2011 vp. Lakialoite: Laki kuluttajansuojalain 7 luvun, saatavien perinnästä annetun lain 10 c §:n ja eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta.

Oikeustapaukset

Markkinaoikeus

MAO 21.3.2011. Dnro 87/11/M2.

MAO:225/12 19.6.2012. Dnro 331/11/M2.

Kirjallisuus ja elektroniset lähteet

Asiakastieto Oy. 2012. Uudet maksuhäiriömerkinnät tammi-kesäkuussa 2005 - 2012. Päivitetty 15.8.2012. Luettu 8.9.2012.

<http://www.asiakastieto.fi/asiakastieto/tilastot/maksuhairiotilastot-1-6-2012.pdf>

Esitetty korkokatto loukkaisi elinkeinovapautta. 2012. Suomen Pienlainayhdistys ry. Julkaistu 10.9.2012. Luettu 25.11.2012. <http://www.pienlainayhdistys.fi>

Heiskanen, A. 2012. Pikaluottolainsäädännön muuttaminen. Lausuntotiivistelmä. 2012. Oikeusministeriö: Mietintöjä ja lausuntoja 30/2012.

Jakobsson, N. 2008. Pikaluotot – hämärää markkinointia, kohtuuttomia sopimusehtoja ja koronkiskontaa? Helsinki Law Review. Edilex. Luettu 22.8.2012.

<http://www.edilex.fi/lakikirjasto/5489.pdf>

Kuluttaja-asiamies vaatii Pikavippi.fi:n lainvastaisia mainoksia kuriin uhkasakolla. 2011. Kuluttajavirasto. Tiedotteet. Päivitetty 2.11.2011. Luettu 16.20.2012.

<http://www.kuluttajavirasto.fi>

Kuluttajaluottojen tarjoaminen. Nd. Aluehallintovirasto. Luettu 14.8.2012.

<http://www.laanhallitus.fi>

Kymmenen tosiasiaa pienlainoista. 2012. Suomen Pienlainayhdistys Ry. Luettu 2.10.2012. <http://ply.digikampanja.fi/fi/kymmenen-tosiasiaa-pienlainoista.html>

Laatuseloste, luottokantatilasto. 2008. Tilastokeskus. Julkaistu 4.7.2008. Luettu 5.9.2012. http://www.stat.fi/til/lkan/2008/lkan_2008_2008-07-04_laa_001.html

Luotonantajarekisteri. Aluehallintovirasto. Päivitetty 24.10.2012. Luettu 28.10.2012. <http://www.laanhallitus.fi>

Luottokanta 2009, 2. vuosineljännes. 2009. Antolainauskanta 206 miljardia euroa kesäkuun lopussa. Tilastokeskus. Julkaistu 18.9.2009. Luettu 5.9.2012.

http://tilastokeskus.fi/til/lkan/2009/02/lkan_2009_02_2009-09-18_tie_001_fi.html

Luottokanta 2009, 4. vuosineljännes. 2010. Kotitalouksien luottokanta 98 miljardia euroa vuoden 2009 lopussa. Tilastokeskus. Julkaistu 25.3.2010. Luettu 5.9.2012.

http://tilastokeskus.fi/til/lkan/2009/04/lkan_2009_04_2010-03-25_tie_001_fi.html

Luottokanta 2010, 4. vuosineljännes. Kotitalouksien luottokanta 104 miljardia euroa joulukuun lopussa. 2011. Tilastokeskus. Julkaistu 22.3.2011. Luettu 5.9.2012.

http://tilastokeskus.fi/til/lkan/2010/04/lkan_2010_04_2011-03-22_tie_001_fi.html

Luottokanta 2011, 4. vuosineljännes. Antolainauskanta 277 miljardia euroa joulukuun 2011 lopussa. Tilastokeskus. Julkaistu 22.3.2012. Luettu 6.9.2012.
http://www.stat.fi/til/lkan/2011/04/lkan_2011_04_2012-03-22_fi.pdf

Luottokanta 2012, 1. vuosineljännes. 2012. Antolainauskanta 286 miljardia euroa maaliskuun 2012 lopussa. Tilastokeskus. Julkaistu 14.6.2012. Luettu 3.7.2012.
http://www.stat.fi/til/lkan/2012/01/lkan_2012_01_2012-06-14_tie_001_fi.html

Luottokanta 2012, 2. Vuosineljännes. 2012. Antolainauskanta 302 miljardia euroa kesäkuun 2012 lopussa. Julkaistu 14.9.2012. Luettu 16.10.2012.
http://www.stat.fi/til/lkan/2012/02/lkan_2012_02_2012-09-14_tie_001_fi.html

Mutttilainen, V. 2002. Luottoyhteiskunta. Kotitalouksien velkaongelmat ja niiden hallinnan muodonmuutos luottojen säännöstelystä velkojen järjestelyyn 1980- ja 1990-luvun Suomessa. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Helsinki: Hakapaino Oy.

Parkkali, H. & Vatanen, T. 2012. Pikaluottoja koskeva lainsäädäntö ja sen kehitystarpeet. Liiketalouden koulutusohjelma. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Pienlainatoiminnan eettiset säännöt. 2012. Suomen Pienlainayhdistys Ry. Luettu 2.10.2012. <http://www.pienlainayhdistys.fi/?pageid=4>

Pikalainat Ruotsissa. Nd. Vippiopas.com. Luettu 6.11.2012. <http://www.vippiopas.com/pikalainat.html>

Pikaluotto 2011 –työryhmä. 2012. Pikaluottolainsäädännön muuttaminen. Oikeusministeriö: Mietintöjä ja lausuntoja. 17/2012.

Pikavippi voi pilata nuoren elämän. 2011. Helsingin Sanomat. Julkaistu 21.6.2011. Luettu 28.10.2012. <http://hs.fi>

Pohjala, M. 2011. Positiivinen luottotietorekisteri: uhka liiketoiminnalle vai tie parempaan riskienhallintaan? Suomalaisten sidosryhmien näkemyksiä. Aalto-yliopisto Kaupakorkeakoulu. Laskentatoimen laitos. Maisterin tutkinnon tutkielma.

Puhakka, T. 2011. Pikavippeihin liittyvän lainsäädännön uudistusten vaikutus. Liiketalouden koulutusohjelma. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Rantala, K. 2012. Vippikierteen muotokuva. OPTL Verkkokatsauksia 24/2012. Luettu 24.10.2012. <http://www.optula.om.fi>

Rekonen, S. 2007. Pikavipit – Nopea tie onneen vai ahdinkoon. 1. painos. Suomen Rahatieto SRT Oy.

Suomen Pienlainayhdistys. 2012. Suomen Pienlainayhdistys ry. Luettu 27.5.2012. <http://www.pienlainayhdistys.fi/?pageid=1>

Suomen Pienlainayhdistys, lausunto 4.5.2012. 2012. Julkaistu 4.5.2012. Luettu 24.10.2012. <http://www.hare.vn.fi>

Taloustutkimus Oy. 2012. Pienlainojen Mystery shoppaus eri pankeissa. Yhteenverta-portti.
http://www.pienlainayhdistys.fi/UserFiles/pienlaina/File/tiedotteet/4360_Pienlaina%20Mystery_tutkimusraportti.pdf

TNS Gallup. 2011. Kyselytutkimus pienlainoista. Luettu 15.8.2012.
<http://www.pienlainayhdistys.fi/UserFiles/pienlaina/File/tiedotteet/graafit.pdf>

Valkama, E. & Muttilainen, V. 2008. Maksuvaikeudet pikaluottomarkkinoilla. Oikeus-poliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 86. Helsinki: Hakapaino Oy.

Viestilaina. 2010. Uutiset: Kuluttajansuojalaki uudistui 1.12.2010. Julkaistu 1.12.2010. Luettu 1.7.2012. <https://www.viestilaina.fi/uutiset/90/kuluttajansuojalaki-uudistui-1.12.2010>

Ämmälä, T. 2006. Suomen kuluttajaoikeus. Helsinki: Talentum.